

КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ ЗА ПОДГОТОВКА
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА ЧЛЕНСТВО В
ЕВРОЗОНАТА

НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА ЕВРОТО В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Съдържание

1	ВЪВЕДЕНИЕ	5
2	ПРИНЦИПИ НА ПРОЦЕСА НА ВЪВЕЖДАНЕ НА ЕВРОТО	10
3	СЦЕНАРИИ И ВРЕМЕННИ ПЕРИОДИ	13
4	ПРАВНА РАМКА НА ПРОЦЕСА НА ВЪВЕЖДАНЕ НА ЕВРОТО	24
4.1	Еврото в законодателството на Европейския съюз	24
4.2	Еврото в националното законодателство	27
5	КООРДИНАЦИЯ НА ПРОЦЕСА НА ПОДГОТОВКА ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА ЕВРОТО	29
6	ПОДГОТОВКА ЗА ПРИЕМАНЕ НА ЕВРОТО ПО ОБЛАСТИ	34
6.1	Публична администрация и публични финанси	34
6.2	Пари, платежна инфраструктура и кредитни институции	41
6.3	Небанков финансов сектор	52
6.4	Частен нефинансов сектор	55
6.5	Права и защита на потребителите	59
6.6	Комуникация	62

Списък на съкращенията и използваните термини

ВМ II	Валутно-курсов механизъм II на ЕС
БНБ	Българска народна банка
БФБ	„Българска фондова борса“ АД
ДФЕС	Договор за функционирането на ЕС
ДЦК	Държавни ценни книжа
ЕК	Европейска комисия
ЕНМ	Единен надзорен механизъм
ЕС	Европейски съюз
ЕЦБ	Европейска централна банка
ИПС	Икономически и паричен съюз на ЕС
ИС	Информационни системи
КФН	Комисия за финансов надзор
МИИ	Министерство на икономиката и индустрията
МФ	Министерство на финансите
МСП	Малки и средни предприятия
МСТ	Многостранна система за търговия
НАП	Национална агенция за приходите
НСС	Национална статистическа система
ЦД	„Централен депозитар“ АД

1 ВЪВЕДЕНИЕ

Присъединяването на Република България към еврозоната е логичната крайна фаза на евроинтеграционните процеси в рамките на Икономическия и паричен съюз (ИПС), подготовката за които започна успоредно с прехода към пазарна икономика. Влизането в еврозоната и Шенгенското пространство са били и остават основни приоритети на всички правителства, управлявали България през последните 20 години.

Още в официално заявената Преговорна позиция и Допълнителните информации към нея по глава 11 „Икономически и валутен съюз“ от 2001 г., както и с Предприсъединителните икономически програми на Република България за периода 2002–2005 г. и 2004–2007 г., България е поела ангажимент за членство в еврозоната. Впоследствие ангажиментът за бъдещо приемане на единната европейска валута е препотвърден и в Договора за присъединяването на Република България и Румъния към Европейския съюз, обнародван в „Официален вестник“ на Европейския съюз, ОВ L 157 от 21 юни 2005 г., в сила от 1 януари 2007 г.

Приемането на еврото е задължение на българската държава по силата на правото на ЕС, когато покрие всички критерии за членство. До момента на присъединяване към еврозоната България участва в Икономическия и паричен съюз на ЕС като държава членка с дерогация.

В изпълнение на това задължение, през юни 2018 г. министърът на финансите и управителят на Българската народна банка изпратиха съвместно писмо¹ с намерения за присъединяване на българския лев към Валутно-курсовия механизъм II (VM II), след изпълнение на едностранно поети предварителни ангажименти, сред които кандидатстване за участие на Република България в Единния надзорен механизъм (ЕНМ) чрез установяване на тясно сътрудничество с Европейската централна банка (ЕЦБ) по смисъла на Регламент

¹ <https://www.minfin.bg/bg/1291>

(ЕС) № 1024/2013². Изразените в това писмо намерения получиха политическата подкрепа на Еврогрупата.

През юли 2018 г. министърът на финансите и управителят на Българската народна банка изпратиха съвместно писмо за кандидатстване за установяване на тясно сътрудничество с ЕЦБ.

Българското правителство и институции изпълниха всички едностранно поети ангажименти, съпътстващи присъединяването на страната ни към ВМ II, в т.ч. и установяването на тясно сътрудничество в рамките на Банковия съюз. В контекста на заявеното намерение правителството прие и изпълни План за действие, включващ мерки в различни области на политики, като хармонизиране на правната рамка за устройството и дейността на БНБ с изискванията за установяване на тясното сътрудничество с ЕЦБ, както и засилване на рамката на надзора на небанковия финансов сектор; въвеждане на нов инструмент в макропруденциалната рамка; подобряване на рамката на несъстоятелността; засилване на рамката за борба с изпирането на пари и модернизиране на рамката за управление на държавните предприятия; ратифициране на Споразумението относно прехвърлянето и взаимното използване на вноски в Единния фонд за реструктуриране.

Усилията на българските власти и институции бяха положително оценени от Европейската комисия, ЕЦБ и държавите-членки на еврозоната. На 24 юни 2020 г. Управителният съвет на ЕЦБ прие решение за установяване на тясно сътрудничество с Българската народна банка с начална дата 1 октомври 2020 г. На 10 юли 2020 г. финансовите министри на държавите-членки на еврозоната, президентът на Европейската централна банка, заедно с финансовите министри и управителите на централните банки на Дания и България, решиха единодушно да включат българския лев във Валутно-курсев механизъм II.

България участва във ВМ II с режима си на паричен съвет (валутен борд) и фиксиран централен курс от 1.95583 лева за 1 евро, който курс ще бъде запазен и при влизането на страната ни в еврозоната.

² РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 1024/2013 НА СЪВЕТА от 15 октомври 2013 година за възлагане на Европейската централна банка на конкретни задачи относно политиките, свързани с пруденциалния надзор над кредитните институции

След включването на българския лев към ВМ II, подготовката за присъединяването на България към еврозоната е при целева дата **1 януари 2024 г.**, определена с извършеното през март 2021 г. изменение на Постановление № 168 на Министерския съвет от 2015 г. за създаване на Координационен съвет за подготовка на Република България за членство в еврозоната. В този контекст българското правителство ускори работата си по няколко направления – изпълнение на последващите ангажименти след присъединяването ни към ВМ II, изпълнение на критериите за конвергенция съгласно констатациите от Конвергентните доклади на ЕК и ЕЦБ и практическа подготовка за замяна на българския лев с еврото.

Последващите ангажименти, които страната е поела да изпълнява след присъединяването си към Валутно-курсския механизъм II, са естествено продължение и надграждане на вече изпълнените мерки и реформи в областите: небанков финансов сектор, рамка за управление на държавните предприятия, рамка по несъстоятелността и рамка за борбата с „изпирането на пари“. Изпълнението на последващите ангажименти е част от процеса по приемане на страната ни в еврозоната, което ще допринесе за устойчиво икономическо сближаване с държавите-членки на еврозоната.

Постигането на номинална и устойчива конвергенция е условието за членство, съгласно Договора за ЕС, което страната ни трябва да изпълни. Постигането на такава конвергенция се определя от изпълнението на критериите за членство в еврозоната, дефинирани в Договора от Маастрихт³, а именно:

- Критерий за ценова стабилност, според който средният темп на инфлация следва да не надвишава с повече от 1.5 процентни пункта средния темп на инфлация в трите държави членки с най-добри резултати в областта на ценовата стабилност;
- Бюджетният дефицит да не надвишава 3% от БВП;
- Държавният дълг да не надвишава 60% от БВП;

³ Конвергентните критерии от Маастрихт са описани в чл. 140 от Договора за функционирането на Европейския съюз и Протокол 13 към него: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

- Средният размер на номиналния дългосрочен лихвен процент, измерен чрез доходността на десетгодишните държавни облигации, деноминирани в национална валута, за период от една година преди оценката да не превишава с повече от 2 процентни пункта средната стойност на показателя за трите държави членки с най-добри резултати в областта на ценовата стабилност;
- Участие във Валутно-курсския механизъм II за период от най-малко две години преди оценката, без обезценяване спрямо централния курс.

Наред с изпълнението на правни, икономически и структурни мерки за укрепване на конкурентоспособността и устойчивостта на българската икономика, пътят към плавното приемане на еврото е свързан и със задълбочено планиране и практическа подготовка за приемане на единната валута както от администрацията, така и от бизнеса и гражданите.

Подготовката предполага сериозна организационна, координационна и експертна работа. Опитът на последно присъединилите се държави показва, че правилното планиране и подготовка за въвеждане на еврото намаляват потенциалните рискове, свързани с неефективно разпределение на работата във времето, както и затруднения в ежедневната дейност на институциите, бизнеса и гражданите.

Настоящият Национален план за въвеждане на еврото в България е документът, въз основа на който ще се реализира оперативната работа за замяна на лева с еврото. **Планът е разработен от Координационния съвет за подготовка на Република България за членство в еврозоната.** При изготвянето на Плана са следвани добрите практики на държавите-членки на еврозоната.

В Националния план за въвеждане на еврото в България са описани принципите, институционалната и правно-нормативната рамка за приемане на еврото, както и основните дейности за успешното въвеждане на еврото от 1 януари 2024 г.

По-конкретно, документът предоставя преглед на всички важни оперативни дейности и мерки, които участниците в подготовката за въвеждането на еврото – частният, публичният сектор и самите граждани – следва да извършват като част от процеса по въвеждането на еврото. Дефинирани са правилата за преизчисляване на цените и други показатели, обяснени са проце-

дурите за замяна на пари в брой и за конвертиране на левови депозити и заеми с фиксирани и променливи лихвени проценти. Посочени са процедурите за снабдяване и разпространение на евробанкноти и монети, описани са необходимите законодателни промени. Този документ включва и основните принципи и етапи на информационната кампания, насочена към повишаване информираността на българските граждани за начина на замяна на лева с евро, дизайна, основните и защитни елементи на евробанкнотите и монетите, мерките за защита на потребителите и други важни въпроси, свързани с въвеждането на еврото.

Структурата на документа е организирана в шест глави, като настоящата първа глава представлява въведение. Глава втора обяснява основните принципи, които ще се спазват в процеса на въвеждане на еврото. Глава трета обяснява сценария и етапите в процеса на въвеждане на еврото. Четвърта глава представлява преглед на правната рамка на ниво Европейски съюз, която регулира използването на еврото като обща валута и описва промените в националното законодателство, необходими за въвеждането на еврото. В пета глава е представена ролята на основните заинтересовани страни при приемане на еврото, а шеста глава описва мерките, които компетентните органи ще предприемат в различните области – публични финанси, публична администрация, финансов и нефинансов сектор, защита на потребителите и информационна кампания.

Конкретните задачи, които трябва да се извършат в процеса на подготовка за членство в еврозоната, с конкретните срокове и отговорни за изпълнението институции, ще бъдат детайлно разписани впоследствие в План за действие към Националния план за въвеждане на еврото в Република България.

2 ПРИНЦИПИ НА ПРОЦЕСА НА ВЪВЕЖДАНЕ НА ЕВРОТО

За да бъде успешен, процесът по въвеждането на еврото следва да протече гладко и с възможно най-малко смущения в ежедневието на гражданите и бизнеса. За тази цел, в процеса на подготовка на страната ни за членство в еврозоната публичните органи ще се ръководят и ще спазват стриктно следните принципи:

Ефективност – при подготовката за членство следва да се предприемат най-целесъобразните мерки за постигане на търсените крайни резултати (следва да има съизмеримост между мерките и търсените крайни резултати).

Отговорност – всички публични органи, участващи в процеса на преминаването към еврото, следва да носят отговорност за плавното протичане на подготовката в сферите на своята компетентност.

Прозрачност – процесът по подготовка на страната ни за членство в еврозоната следва да бъде максимално прозрачен, като за целта ще се създаде специална интернет страница за еврото и ще се проведат различни информационни и разяснителни кампании.

Превалутиране от лева в евро – превалутирането означава физически обмен на левове в брой за евро и преизчисление на цените, депозитите, заемите, финансовите инструменти и другите балансови позиции. Превалутирането ще се извършва чрез прилагането на неотменимо фиксиран валутен курс от 1.95583 лева за 1 евро, който ще бъде потвърден с изменение на Регламент (ЕО) № 2866/98⁴.

⁴ Регламент (ЕО) № 2866/98 — относно валутните курсове към еврото на валутите на държавите членки, които приемат еврото

Не се допуска преизчисляване на суми, използвайки съкратената форма на фиксирания обменен курс, а трябва да се използва **изцяло** фиксираният курс за обмен, т.е. с всичките пет знака след десетичната точка. Едва тогава полученият резултат може да бъде закръглен до втория знак след десетичната точка.

Защита на потребителите – интересите на българските граждани трябва да бъдат максимално защитени. Следва да се гарантира, че потребителят няма да е в по-неблагоприятно положение след въвеждане на еврото, отколкото би бил, ако еврото не е въведено. За целта ще бъдат предприети всички възможни мерки за предотвратяване на злоупотреби при превалутирането на лева в евро. Ефективните инструменти за наблюдение и контрол ще понижат риска от повишаване на цените в резултат от въвеждането на еврото.

Недопускане на вреди за физическите и юридическите лица – въвеждането на еврото не следва да нанася щети на българските физически и юридически лица. В случаи, в които не могат да бъдат точно преобразувани съгласно правилата за закръгляване, таксите и данъците към държавата следва да се закръгляват надолу, а плащанията на държавата към българските физически и юридически лица следва да се закръгляват нагоре. Това правило следва да не се прилага за плащания и задължения към държавата, произтичащи от нарушения на правото, в които случаи се прилагат стандартните математически правила за закръгляване.

Сигурност на потребителя – потребителите следва да бъдат защитени в максимална степен от възможни злоупотреби и фалшификации, свързани с въвеждането в обращение на евробанкнотите и монетите. За целта ще се проведат информационни кампании, целящи запознаване на гражданите с характеристиките и защитните елементи на евробанкнотите и евромонетите.

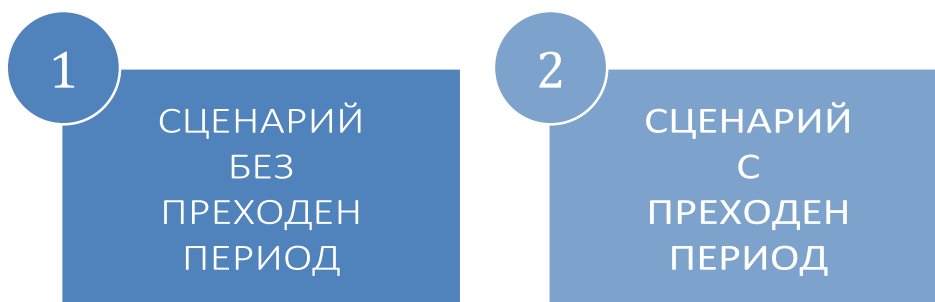
Минимизиране на публичните разходи по приемането на еврото – с цел да се сведат до минимум публичните разходи, свързани с въвеждането на еврото, всеки един субект, независимо дали е частен или публичен, следва да бъде отговорен за покриването на своите разходи, произтичащи от въвеждането на еврото, както и за своята организационна и техническа подготовка. Разходите, свързани с приемането на еврото в частния сектор, не следва да се компенсират от публични средства.

Специално внимание към най-уязвимите лица – при подготовката за въвеждане на еврото следва да се обърне особено внимание на определени социални групи като ученици, пенсионери, представители на етническите малцинства, хора, живущи в отдалечени райони, или такива с ограничен достъп до финансова информация и услуги, както и хора, страдащи от физически, сетивни или умствени заболявания, и др.

Продължаване на действието на съществуващите договори и автоматичното преобразуване на кредити, депозити и средства по сметки, заеми, финансови инструменти и ценни книжа – въвеждането на еврото няма да изменя или отменя действието на съществуващите договори. Всички договори, включително за кредити, депозити, както и финансови инструменти в лева или с препратки към лева ще продължат действието си след присъединяването на Република България към еврозоната. Стойността на лева ще бъде равнозначна на стойността в евро, преобразувана чрез прилагане на неотменимо фиксирания обменен курс от 1.95583 лева за 1 евро.

3 СЦЕНАРИИ И ВРЕМЕВИ ПЕРИОДИ

Сценариите, по които държава членка с дерогация може да приеме еврото, са следните:

- Така нареченият **„Сценарий без преходен период“** (*big bang scenario*) е този, при който евробанкнотите и евромонетите стават официално разплащателно средство от датата на членство в еврозоната. Позволено е използването на националните банкноти и монети заедно с еврото за период до 6 месеца след неговото въвеждане;
- Така нареченият **„Сценарий с преходен период“** (*big bang scenario with phasing-out*) е този, при който националната валута на съответната държава все още може да се използва в някои правни инструменти и системи (като ИТ-системите) за период от най-много една година от датата на въвеждане на еврото. При този сценарий се използва предимството от бързото въвеждане на еврото, както в първия сценарий, съчетано с удължен период за изтегляне на националната валута, което може да е от полза за промяната на по-сложни административни и технологични системи. *Този сценарий обаче се препоръчва в краен случай, и то само ако възникнат неочаквани трудности при прилагането на първия сценарий.*

Сценарий за въвеждане на еврото в България

За въвеждането на еврото се приема сценарий без преходен период, т.е. датата на приемане на еврото съвпада с въвеждане на еврото като официална разплащателна единица. Този избор се обуславя от структурата на финансовата ни система, както и от големината на държавата ни.

Времеви периоди за приемане на еврото в Република България

Според досегашната практика за приемане на държава членка в еврозоната, Съветът на ЕС взема решение за отмяна на дерогацията на държавата и за определяне на фиксиран обменен курс на националната валута към еврото приблизително шест месеца преди датата за членство. Превалутирането на цени и парични единици от лева в евро ще се извърши чрез прилагане на пълния цифров размер на фиксирания курс на преобразуване, т.е. използване на всичките пет знака след десетичната точка и след това закръгляване на получената сума до два знака след десетичната точка в съответствие с обичайните правила. Не се разрешава преизчисляване на цени при курс, различен от фиксирания обменен курс. Не следва да се допуска налагането на допълнителни такси и комисиони за преизчисляването върху потребителите.

Един месец⁵ след като Съветът на ЕС вземе решение, че Република България отговаря на необходимите условия за въвеждане на еврото и потвърди фиксирания обменен курс за конвертиране на лева в евро, ще влезе в сила изискване за задължително обозначаване на цените едновременно в лева и евро. Това задължение ще продължи да бъде в сила 12 месеца от датата на приемане на еврото.

През първия един месец от деня на въвеждането на единната европейска валута в Република България левът и еврото ще бъдат в обращение едновременно, като и двете валути ще бъдат със статут на законно платежно средство. Това означава, че ако страната ни се присъедини към еврозоната на 1

⁵ Съществува възможност Съветът на ЕС да вземе решение за отмяна на дерогацията и фиксиране на курса по-късно, например два или три месеца преди въвеждането на еврото, вместо традиционно шест месеца преди приемането на еврото. При такива обстоятелства може да има промяна в срока за влизане в сила на изискването за двойното обозначаване на цените.

януари 2024 г., до 31 януари 2024 г. включително левът и еврото ще бъдат едновременно законно платежно средство. След изтичането на този един месец, еврото ще остане единственото законно платежно средство в България.

Едномесечният преходен период ще спомогне да се осигури постепенен преход към новата валута. През този един месец гражданите ще могат да плащат и в двете валути в търговските обекти и центрове за услуги. От друга страна, търговците трябва да връщат рестото на клиентите си изключително в евро, освен ако не могат да го направят от практически съображения. Така на практика част от левове в обращение ще бъдат обменени чрез търговците и лицата, предоставящи услуги, като по този начин ще се осигури още един обменен канал за българските граждани. Същевременно, в изпълнение на Регламент (ЕО) № 974/98 на Съвета от 3 май 1998 година относно въвеждането на еврото, ще бъде прието правило, според което в този преходен период търговецът няма да има задължение да приема повече от 50 броя монети в рамките на една трансакция с купувача.

През първите шест месеца от датата на въвеждане на еврото банките в България и „Български пощи“ ЕАД ще обменят безплатно на каса банкноти и монети от лева в евро, а през следващите шест месеца ще могат да налагат такса за тази услуга.

В периода след изтичането на една година от въвеждането на еврото банките и „Български пощи“ ЕАД по своя преценка ще предоставят услугата за обмяна на банкноти и монети от лев в евро, като могат да въведат такса за тази услуга.

Българската народна банка ще обменя без такса банкноти и монети от лева в евро от деня на приемане на еврото за неограничено време.

От датата на членство на България в еврозоната всички разплащателни сметки, депозитни сметки, текущи бюджетни сметки, спестовни сметки, набирателни сметки, ликвидационни сметки и други сметки в местни банки, както и платежни сметки при други доставчици на платежни услуги (платежни институции и дружества за електронни пари), ще бъдат еднократно, автоматично и безплатно превалутирани в евро. За тези сметки няма да действа преходен период. Това означава, че още от първия ден на приемане на еврото титулярите на сметки ще могат да теглят от левовите си сметки само евро, независимо дали тегленето ще става чрез АТМ/ПОС устройство или в офис на доставчика на платежни услуги (банка, платежна институция или дружество

за електронни пари). Това е един бърз и изключително удобен начин за смяна на левовите с евро, без специален ангажимент за самия титуляр на сметката. От първия ден на въвеждането на еврото безкасовите плащания ще се извършват изключително в евро.

Индикативен график на замяната на лева с евро

Подготовка за замяната на лева с евро приблизително половин година преди датата за въвеждане на еврото

Дейност	Начало на дейността	Продължителност на дейността	Отговорна институция
Съветът на ЕС ще приеме решение, според което Република България отговаря на необходимите условия за въвеждане на еврото и ще потвърди обменния курс, при който ще се извърши конвертирането на лева в евро	Приблизително шест месеца преди датата на въвеждане на еврото в България		
Избор на дизайн на национална страна на евромонетите	След изготвяне на оценка, че България изпълнява критериите за въвеждане на еврото		Българска народна банка
Производство на евромонети с българска национална страна	След датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България		Българска народна банка
Изготвяне на стартови комплекти с евромонети с българска национална страна за търговци на дребно и граждани	След датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България		Българска народна банка
Задължително двойно обозначаване на цените в лева и евро	1 месец след датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	12 месеца от датата на въвеждане на еврото в България	Министерство на икономиката и индустрията/Комисия за защита на потребителите

Дейност	Начало на дейността	Продължителност на дейността	Отговорна институция
Целенасочена информационна и комуникационна кампания относно приемането на еврото, вкл. информация за процеса на въвеждане на еврото, мерки за защита, защитни елементи на евробанкнотите и евромонетите, както и призоваване на гражданите и юридическите лица да внесат голяма част от левовите си наличности в брой в банкови сметки, за да могат парите им автоматично и безплатно да се превалутират в евро от датата на членство	2 месеца след датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	2 месеца след датата на въвеждане на еврото в България	Българска народна банка/ Министерство на финансите
Снабдяване на банките с евробанкноти и с евромонети с българска национална страна (предварително захранване).	2 седмици преди датата на въвеждане на еврото в България		Българска народна банка
Снабдяване на търговците и „Български пощи“ ЕАД с евробанкноти и евромонети с българска национална страна (без такса) (вторично предварително захранване)	2 седмици преди датата на въвеждане на еврото в България		Банките
Продажбата на търговци на дребно и на граждани на евромонети и на стартови комплекти с евромонети с българска национална страна	2 седмици преди датата на въвеждане на еврото в България	12 месеца от датата на въвеждане на еврото	Банките и „Български пощи“ ЕАД

Дейност	Начало на дейността	Продължителност на дейността	Отговорна институция
Подготовка за превалутиране на финансовите инструменти от страна на емитентите на ценни книжа, търговани на регулиран пазар	6 месеца преди датата на въвеждане на еврото в България	До датата на въвеждане на еврото в България	КФН
Подготовка за превалутиране на финансовите инструменти от страна на „Централен депозитар“ АД, включваща адаптиране на поддържаните регистри и системите за клиринг и сетълмент	6 месеца преди датата на въвеждане на еврото в България	До датата на въвеждане на еврото в България	КФН
Подготовка за превалутиране на финансовите инструменти от страна на „Българска фондова борса“ АД и всички МСТ, включваща актуализиране на системите за търговия	6 месеца преди датата на въвеждане на еврото в България	До датата на въвеждане на еврото в България	КФН

Период, започващ от датата на въвеждане на еврото в България

Дейност	Начало на дейността	Продължителност на дейността	Отговорна институция
Паралелно обращение на лев и евро като законно платежно средство	Деня на въвеждане на еврото в България	1 месец	Българска народна банка
Снабдяване на банките с евробанкноти и евромонети с българска национална страна	Деня на въвеждане на еврото в България	безсрочно	Българска народна банка
Автоматично превалутиране в евро на левовите средства по сметки при БНБ, банки и	Деня на въвеждане на еврото в България		Българска народна банка,

Дейност	Начало на дейността	Продължителност на дейността	Отговорна институция
други доставчици на платежни услуги, без такси			банки, платежни институции и дружества за електронни пари
Физическа обмяна на български банкноти и монети за евробанкноти и евромонети без такса за услугата за обмяна на пари в брой	Деня на въвеждане на еврото в България	6 месеца след въвеждане на еврото в България	Банките и „Български пощи“ ЕАД
Физическа обмяна на български банкноти и монети за евробанкноти и евромонети с възможност за прилагане на такси за услугата за обмяна на пари в брой	6 месеца след въвеждане на еврото в България	12 месеца след въвеждане на еврото в България	Банките и „Български пощи“ ЕАД
Физическа обмяна на български банкноти и монети за евробанкноти и евромонети с възможност за прилагане на такси за услугата за обмяна на пари в брой	12 месеца след въвеждане на еврото в България	По преценка на съответната банка и Български пощи“ ЕАД	Банките и „Български пощи“ ЕАД
Физическа обмяна на български банкноти и монети за евробанкноти и евромонети без такси за услугата за обмяна на пари в брой	Деня на въвеждане на еврото в България	безсрочно	Българска народна банка
Изтегляне от обращение на български банкноти и монети		безсрочно	Българска народна банка
Автоматично превалутиране в евро на номиналните и пазарните цени на финансовите инструменти	Деня на въвеждането на еврото в България		ЦД, БФБ, МСТ

График за основните дейности по въвеждане на еврото в България в областта на банките и финансовите институции

Дейност	Начало на дейността	Продължителност на дейността/Срок	Отговорна институция
Подготовка на информационните системи на банките и финансовите институции (ФИ) по чл.3а от ЗКИ за поддържане на информация с възможност за двойно представяне в левове и евро, която е свързана с извлечения по основни банкови документи и транзакции: салда по банкови (платежни) сметки, банкови преводи, тегления на банкомат, тарифа за таксите и комисионните, плащания по главници и лихви свързани с кредити и аванси, лихви по депозитни сметки.	Датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	12 месеца след деня на въвеждане на еврото в България	Българска народна банка
Подготовка за конвертиране от банките на банкови платежни сметки и кредитни сметки, вкл. всички други счетоводни сметки за активи, пасиви и капитал	Датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	Деня на въвеждане на еврото в България	Българска народна банка
Подготовка за конвертиране от ФИ по чл. 3а от ЗКИ на кредитни сметки, вкл. всички други счетоводни сметки за активи, пасиви и капитал	Датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	Деня на въвеждане на еврото в България	Българска народна банка
Подготовка за конвертиране на референтните лихвени проценти (базисни проценти) от лева към евро	6 месеца преди датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	Деня на въвеждане на еврото в България	Българска народна банка
Оповестяване от банките и ФИ на методиката за преминаване към лихвени проценти в евро	Датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България		Българска народна банка

Подготовка за представяне на текущите отчети за статистически, регулаторни и публични цели само в евро. БНБ ще изиска от банките и ФИ симулационно подаване на отчетите към БНБ в евро преди датата на въвеждането му	6 месеца преди датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	Деня на въвеждане на еврото в България	Българска народна банка
---	---	--	-------------------------

График за основните дейности по въвеждане на еврото в България в областта на небанковия финансов сектор

Дейност	Начало на дейността	Продължителност на дейността/Срок	Отговорна институция
Подготовка по конвертиране на финансови инструменти, дялове, задължения, салда по всички счетоводни сметки	Датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	Деня на въвеждане на еврото в България	КФН
Подготовка за представяне в евро пред КФН и на обществеността на финансово-счетоводната информация, както и на другата информация, изисквана и представяна само за надзорни цели. КФН ще изиска от предприятията от небанковия финансов сектор, които са поднадзорни на КФН, симулационно подаване към КФН на отчетите и справките в евро преди датата на въвеждането му	6 месеца преди датата на въвеждане на еврото	Деня на въвеждане на еврото в България	КФН

График за основните дейности по въвеждане на еврото в България в областта на платежните системи и други дейности

Дейност	Начало на дейността	Продължителност на дейността/Срок	Отговорна институция
Присъединяване на БНБ, банките, платежните системи и системите за сетълмент на ценни книжа към новата консолидирана платформа за TARGET услуги	Подготовката е стартирала	ноември 2022 г.	Българска народна банка, ЦД
Анализ, разработка и подготовка на необходимите промени в правната рамка, платежните и вътрешни информационни системи на БНБ, БОРИКА АД и банките, обезпечавщи преминаването на левовите междубанкови плащания към сетълмент в евро в консолидирана платформа за TARGET услуги	Подготовката е стартирала	Датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	Българска народна банка
Анализ, разработка и подготовка за миграция на клиентските, вкл. бюджетните плащания в лева, към SEPA плащания в евро	18 месеца преди датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	Датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	Българска народна банка/ Министерство на финансите
Анализ, разработка и подготовка на необходимите промени в информационните системи за провеждане на аукциони на ДЦК, за информационно обслужване на държавния бюджет и в системите, обслужващи Депозитаря на ДЦК. Правна и техническа подготовка за присъединяване на Депозитаря на ДЦК и на ЦД АД към TARGET2-Securities	Подготовката е стартирала	Датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	Българска народна банка/ Министерство на финансите, ЦД
Анализ, разработка и подготовка на необходимите технически и правни промени в ста-	Подготовката е стартирала	Датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за	Българска народна банка

Дейност	Начало на дейността	Продължителност на дейността/Срок	Отговорна институция
тистическата отчетност и информационните системи във връзка с въвеждане на еврото		въвеждане на еврото в България	
Публикуване на историческите серии от статистически данни, превалутирани в евро и начало на паралелно публикуване на текущите отчети в лева и в евро; издаване на методологически указания за отчитане за целите на статистиката в евро	3 месеца след датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	Деня на въвеждане на еврото в България	Българска народна банка
Прилагане на отчетност на данни по Регламент 2016/867 на ЕЦБ от 18 май 2016 година относно събирането на подробни данни за кредитите и кредитния риск (ЕЦБ/2016/13) и изискванията на БНБ	Датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	безсрочно	Българска народна банка
Провеждане на тестове на промените в информационните системи	Датата на вземане на решение от Съвета на ЕС за въвеждане на еврото в България	Деня на въвеждане на еврото в България	Българска народна банка/ Министерство на финансите

4 ПРАВНА РАМКА НА ПРОЦЕСА НА ВЪВЕЖДАНЕ НА ЕВРОТО

4.1 Еврот в законодателството на Европейския съюз

Процесът по въвеждане на еврото в държава-членка на ЕС се регламентира основно от Договора за функционирането на Европейския съюз, три регламента и една препоръка.

Договор за функционирането на Европейския съюз

Договорът за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) урежда процедурата по въвеждането на еврото.

Съгласно член 140, параграф 1 от ДФЕС поне веднъж на всеки две години или по искане на държава членка с дерогация Европейската комисия и Европейската централна банка изготвят доклади, които съдържат преглед на съвместимостта между националните законодателства на държавите членки с дерогация и чл. 130 и 131 от ДФЕС, както и Устава на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка. Тези доклади изследват и постигането във висока степен на устойчива конвергенция според изпълнението на икономическите критерии, описани в член 140, параграф 1 от ДФЕС (Маастрихтските критерии), от страна на държавата членка с дерогация.

Съгласно член 140, параграф 2 от ДФЕС Съветът решава кои държави членки с дерогация изпълняват условията за въвеждане на еврото и отменя дерогациите на съответните държави. Съгласно параграф 3 от същия член, с единодушие на държавите членки на еврозоната и заинтересованата държава членка Съветът неотменимо фиксира курса между еврото и националната валута на съответната държава и взема останалите мерки, необходими за въвеждане на еврото.

Регламент (ЕО) № 1103/97 на Съвета от 17 юни 1997 година относно определени разпоредби, отнасящи се до въвеждането на еврото

Регламентът предвижда, че въвеждането на еврото не може да доведе до промяна на кой от сроковете в правен инструмент⁶ или освобождаване от задължение или изпълнение по силата на който и да е правен инструмент, нито дава право на страна едностранно да измени или прекрати такъв инструмент. С други думи, преминаването от национална валута към евро не дава на никоя договаряща страна правото да прекрати едностранно валиден договор или да промени определени договорни разпоредби. В Регламент (ЕО) № 1103/97 се посочва още, че обменният курс между националната парична единица и еврото следва да бъде изразен с шест цифри, като в случая с българския лев това означава пет знака след десетичната точка, като при обмяна курсът се използва в неговата цялост, без съкращение или закръгляване. Конкретните правила за закръгляването при обмяната са разписани в принципа „Превалутиране от лева в евро“, описан в глава II.

Регламент (ЕО) № 974/98 на Съвета от 3 май 1998 година относно въвеждането на еврото и Регламент (ЕО) № 2169/2005 на Съвета от 21 декември 2005 година за изменение на Регламент (ЕО) № 974/98 относно въвеждането на еврото

Регламент (ЕО) № 974/98 относно въвеждането на еврото регламентира замяната на националните валути на държавите членки с еврото. Правният акт предвижда правото на държавите, въвели еврото, да емитират монети, които имат статут на законно платежно средство във всички държави-членки на еврозоната. Посочено е, че с изключение на централната банка и на лицата, специално определени с правен акт на държавата членка, никое лице не е задължено да приеме повече от 50 броя монети при едно единствено плащане. Банкноти и монети, деноминирани в национална валутна единица, могат да останат законно платежно средство в рамките на териториалните граници на държавата най-късно до шест месеца след края на преходния период, като този период може да бъде съкратен от националното право.

⁶ Според Регламент (ЕО) № 1103/97 „Правни инструменти“ означават законодателни и законови разпоредби, актове на администрацията, съдебни решения, договори, едностранни правни актове, инструменти за разплащане, различни от банкноти и монети, и други инструменти с правна сила

Регламент (ЕО) № 2169/2005 за изменение на Регламент (ЕО) № 974/98 предвижда възможността държавите членки да избират сценария за въвеждане на еврото и продължителността на преходния период. Предвидена е разпоредба, съгласно която по време на преходния период кредитните институции в съответните държави членки следва да обменят **безвъзмездно** деноминирани в национална валута банкноти и монети на своите клиенти за банкноти и монети в евро до размер, който може да бъде определен в националното законодателство.

Регламент (ЕО) № 2866/98 на Съвета от 31 декември 1998 година относно валутните курсове към еврото на валутите на държавите членки, които приемат еврото

Регламент (ЕО) № 2866/98 относно валутните курсове към еврото определя фиксираните валутни курсове към еврото на валутите на всяка от първоначално въвелите еврото държави. Регламентът се изменя винаги, когато следва да се отрази неотменимото фиксиране на курса към еврото на националната валута на всяка нова държава членка, присъединяваща се към еврозоната.

Най-скорошното изменение на Регламент (ЕО) № 2866/98 е Регламент (ЕС) № 851/2014 на Съвета от 23 юли 2014 година за изменение на Регламент (ЕО) № 2866/98 по отношение на валутния курс към еврото за Литва.

Препоръка на Комисията от 10 януари 2008 година относно мерките за улесняване на бъдещото преминаване към еврото (нотифицирано под номер С(2007) 6912)

Препоръката предоставя допълнителна полезна информация по отношение на практическите мерки, които държавите членки следва да предприемат с цел безпроблемното и плавно приемане на еврото. Тя дава насоки относно организацията на смяната на валутата, включително изготвянето на Национален план за въвеждане на еврото, улесняването на подготовката на гражданите за замяната на националната с единната европейска валута чрез предоставяне на подробна информация за процеса, както и препоръчва конкретни действия за осигуряването на бързо въвеждане на евро в брой и предотвратяването на злоупотреби.

4.2 Еврото в националното законодателство

Промени в българската правна рамка във връзка с въвеждането на еврото

Въвеждането на еврото като официална валута ще изисква определени промени в българското законодателство, за да се гарантира правната сигурност и да се създадат условия за гладкото и безпроблемно преминаване към новата валута. Опитът на държавите членки, последно въвели еврото, показва, че обикновено в периода, предхождащ датата на присъединяване към еврозоната, се приема закон, уреждащ общи въпроси, свързани с единната европейска валута. Законът следва да урежда принципите, които трябва да се спазват при въвеждането на еврото, като например принципа за продължаване действието на съществуващите договори и други правни инструменти. Законът ще регламентира датата на присъединяване към еврозоната, ще фиксира продължителността на периода на едновременно обращение на двете парични единици и на периода на двойно обозначаване на цените, начините за защита на потребителите и др.

В допълнение към приемането на закон за въвеждане на еврото в Република България (по-нататък „еврозакон“), за целите на пълното приспособяване на българското законодателство към еврото ще е необходимо да бъдат изменени редица закони и подзаконови нормативни актове, които съдържат разпоредби, свързани с българския лев – вкл. по отношение на публичните финанси, платежните услуги, данъчната система, капиталовия пазар, финансовата система и търговското право. Най-късно 11 месеца преди датата на въвеждане на еврото държавните органи следва да завършат прегледа на нормативните актове в обхвата на своята компетентност, които съдържат разпоредби, касаещи лева, и да определят тези, които следва да се изменят. Проектите за изменение на тези актове следва да бъдат подготвени поне 5 месеца преди датата на въвеждане на еврото и да бъдат приети или издадени преди датата на въвеждане на еврото.

Важно е да се отбележи, че нормативни актове, които съдържат в по-малка степен позовавания към лева, не е необходимо да бъдат изменени в периода до въвеждане на еврото, тъй като еврозаконът ще предвижда автоматично превалутиране на сумите от лева в евро – т.е. сумите в левове ще означават същите суми в евро, разделени на неотменимо фиксирания валутен курс между лева и еврото. Тези нормативни актове ще бъдат адаптирани

към новата валута, едва когато са необходими други изменения и/или допълнения в тях.

Правна конвергенция в съответствие с нормативната рамка на ЕК и ЕЦБ

В Конвергентните доклади на Европейската комисия и Европейската централна банка от 2020 г. двете европейски институции правят преглед на българското законодателство по отношение на несъответствия и несъвършенства, отбелязани в предишните доклади от 2018 г. В отговор на това, в началото на 2021 г. бяха приети и влязоха в сила изменения на Закона за БНБ, Закона за кредитните институции и Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество, свързани с укрепване на независимостта на централната банка – институционална и персонална, и обезпечаване на забраната за парично финансиране. Посочените изменения са консултирани с ЕЦБ и е получено положително становище по тях.

Всички оставащи несъответствия ще бъдат коригирани преди датата на членство в еврозоната с оглед получаване на положителна оценка за България в Конвергентните доклади на ЕК и ЕЦБ, публикувани в годината преди въвеждането на еврото. В тази връзка, с цел постигане на пълно съответствие със специфичните изисквания на ЕЦБ и Евросистемата в области като парична политика, валутни резерви, статистика, платежни системи, емитиране на банкноти, избор на одитори, финансово отчитане, политика на валутния курс, международно сътрудничество и др., ще е необходима подготовка на нов Закон за БНБ, което да влезе в сила от датата на присъединяване на България към еврозоната.

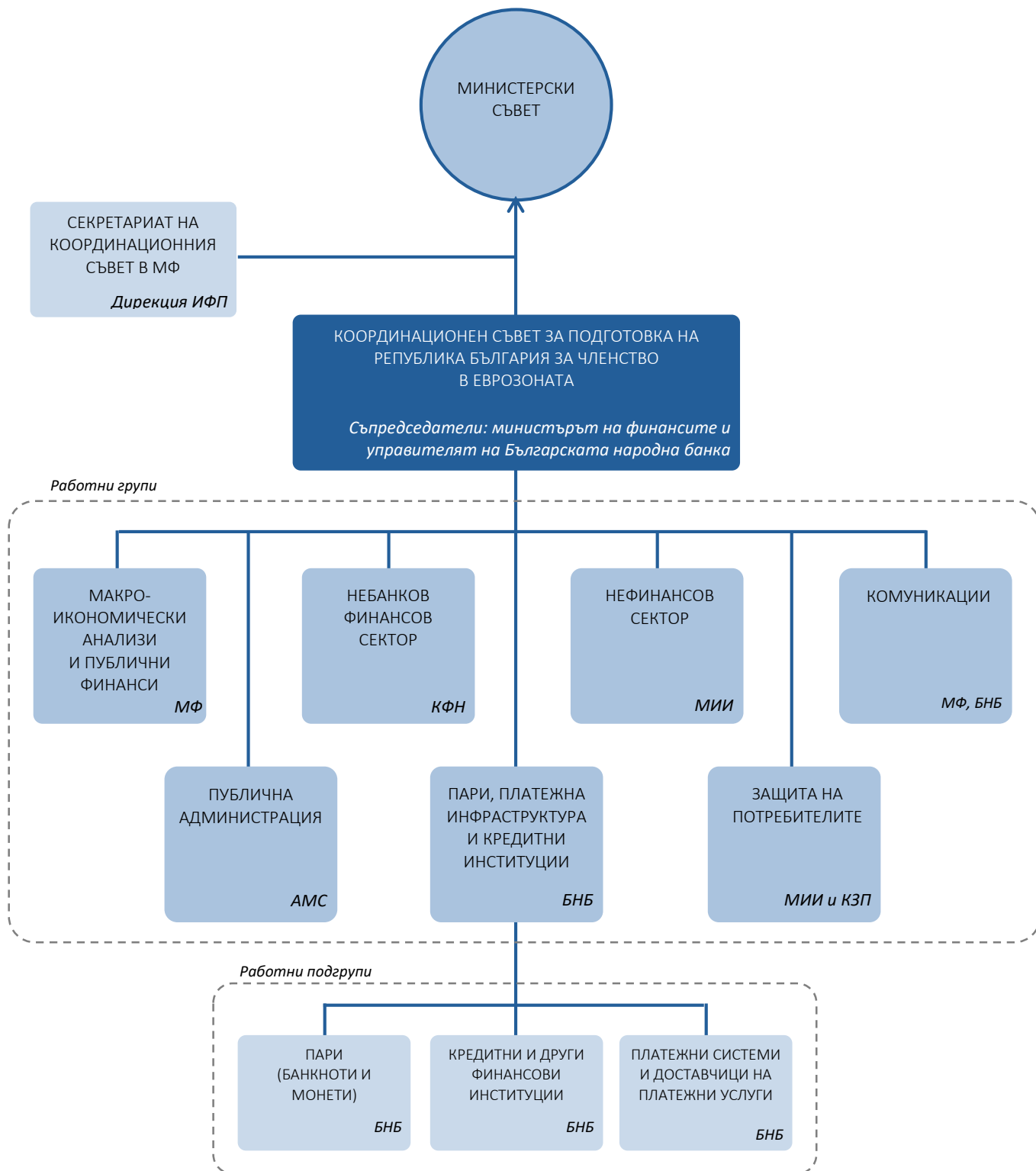
5 КООРДИНАЦИЯ НА ПРОЦЕСА НА ПОДГОТОВКА ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА ЕВРОТО

Координацията на подготовката на България за въвеждане на еврото е регламентирана в Постановление № 168 на Министерския съвет от 2015 г. за създаване на Координационен съвет за подготовка на Република България за членство в еврозоната (по-нататък наричан „Съветът“). Именно Съветът е отговорен за организирането, координирането и наблюдението на практическата подготовка на Република България за членство в еврозоната. Съветът отговаря и за разработването, изпълнението и, при необходимост, за актуализацията на Националния план за въвеждане на еврото в Република България. Сред функциите му са още одобряването на документи, дейности и инициативи, свързани с подготовката за приемане на единната европейска валута, както и периодичното докладване пред Министерския съвет за напредъка по подготовката. Съветът е създаден още през 2015 г., като неговата дейност е възобновена след присъединяването на българския лев към Валутно-курсовия механизъм II.

Съветът се председателства съвместно от управителя на Българската народна банка и министъра на финансите, който е национален координатор на подготовката на Република България за членство в еврозоната. Членовете на Съвета са:

- Ръководителите на работните групи, които експертно подпомагат работата на Съвета и чийто обхват на дейност е описан по-долу в Плана, включително подуправителите на БНБ и член на КФН;
- Заместник-министър на външните работи;
- Заместник-министър на правосъдието;
- Заместник-министър на вътрешните работи;
- Председателят на Държавната агенция „Национална сигурност“;
- Заместник-министър на транспорта и съобщенията;
- Член на политическия кабинет на министър-председателя.

Институционален механизъм за подготовка на Република България за членство в еврозоната

Освен членовете на Съвета, по покана на двамата съпредседатели в неговите заседания могат да участват представители и на други държавни и общински органи и институции, на неправителствени организации и на бизнеса, имащи отношение към разглежданите въпроси.

Експертно Съветът се подпомага от работни групи и подгрупи, които в рамките на своята компетентност непосредствено осъществяват практическата подготовка за членство в еврозоната. Поименният състав на работните групи и подгрупи се определя със заповед на министъра и/или ръководителя на водещата по проблематиката администрация/институция. В състава на работните групи и подгрупи могат да се включват и представители на социалните партньори, неправителствените организации, имащи отношение към дейността на Съвета, академичната общност и бизнес организации. С решение на Съвета могат да се създават или променят съществуващите работни групи, както и да се сформират временни работни групи. Към настоящия момент сформираните работни групи и подгрупи са:

1) Работна група „Макроикономически анализи и публични финанси“

Водеща институция в тази работна група е Министерството на финансите (МФ), като заместник-министър на финансите е неин председател. Сред основните отговорности на работната група са: анализ на степента на номинална и реална конвергенция на икономиката на Република България; изготвянето на предложения за мерки и политики, които да доведат до максимални ползи от въвеждането на еврото при минимални разходи; извършването на подготовката в областта на публичните финанси – бюджетиране, статистика, счетоводство, плащания в евро от/към бюджетни организации и др.

2) Работна група „Публична администрация“

Водеща в тази работна група е Администрацията на Министерския съвет (АМС), като тя е председателствана от директора на дирекция „Модернизация на държавната администрация“ в АМС. Тази работна група отговаря за подготовката на администрацията за работа с еврото чрез изготвяне на насоки/обучения, включително обучения от компетентни институции, за безпроблемна замяна на лева с евро, както и за адаптиране на информационните системи, използвани на национално и общинско ниво, към новата валута и др.

3) Работна група „Небанков финансов сектор“

Водена от Комисията за финансов надзор (КФН) и председателствана от член на КФН, тази работна група отговаря за дейностите, свързани с приемането на еврото по отношение на небанковия финансов сектор, включително превалутирането на финансовите инструменти от лева в евро, адаптирането на системите за клиринг и сетълмент на ценни книжа към евро и реорганизацията на информационните системи, счетоводната отчетност, финансовата и нефинансовата информация и др.

4) Работна група „Пари, платежна инфраструктура и кредитни институции“

Водеща институция в тази работна група е Българската народна банка. Отговорностите ѝ са разпределени между три подгрупи:

Работна подгрупа „Пари (банкноти и монети)“

Председателствана от подуправител на БНБ, тя отговаря за дизайна на българските евромонети, адаптирането на софтуера на банкоматите за работа с евро, както и за предоставянето на евро на финансовите институции и изтеглянето на българския лев от обращение и другите дейности в обхвата на управление „Емисионно“.

Работна подгрупа „Кредитни и други финансови институции“

Председателствана от подуправител на БНБ, тази работна подгрупа отговаря за дейности, свързани с предварителния анализ на изискванията и координацията на подготовката на поднадзорните лица в управление „Банков надзор“, в това число реорганизацията на счетоводните системи, финансовата статистика, документацията за работа с еврото.

Работна подгрупа „Платежни системи и доставчици на платежни услуги“

Председателствана от подуправител на БНБ, подгрупата отговаря за адаптирането на платежните системи, системата за регистрация и сетълмент на държавни ценни книжа, и счетоводните системи, обслужващи дейността на БНБ, за работа с еврото, както и за предварителния анализ на изискванията и координацията на подготовката на поднадзорните лица и другите дейности в обхвата на управление „Банково“.

Работната подгрупа ще се занимава и с въпросите, произтичащи от преминаване към бюджетни плащания в евро (плащания на публични вземания,

плащания в СЕБРА и други бюджетни плащания), като един от основните акценти в тази дейност ще бъдат въпросите, свързани с извършването на плащанията към сметки на администратори на публични вземания в SEPA стандарт. Участието в тази дейност на представители на МФ, НАП, Агенция „Митници“ и други публични институции, свързани с процеса на администрирани на публични вземания, се координира от зам.-министър на финансите.

5) Работна група „Нефинансов сектор“

Председателствана от заместник-министър на икономиката и индустрията, работната група отговаря за гладкото въвеждане на еврото в дейността на нефинансовите предприятия чрез изготвянето на насоки за: коректно преизчисляване на цените от лева в евро; за данъчно и счетоводно отчитане в периода, в който и двете валути ще бъдат официално разплащателно средство; за адаптиране на счетоводната, логистичната, стоковата и други системи за работа с еврото и др.

6) Работна група „Защита на потребителите“

Водена от Министерството на икономиката и индустрията и Комисията за защита на потребителите и председателствана от заместник-министър на икономиката и индустрията, тя отговаря за изготвянето и прилагането на мерки за защита на потребителите, включително и на потребителите на финансови продукти и услуги, в процеса на въвеждане на еврото, наблюдава преизчисляването на цените от лева в евро с оглед преодоляване некоректната практика на търговците да закръгляват цените нагоре и инициира кампании за „честно въвеждане на еврото“ и др.

7) Работна група „Комуникации“

Водена от Министерството на финансите и БНБ и председателствана от заместник-министър на финансите, работната група отговаря за повишаването на обществената информираност по въпросите, свързани с единната европейска валута чрез разработването и прилагането на специална Комуникационна стратегия за еврото; организира информационни кампании, проучвания на обществената подкрепа за еврото; изготвя информационни материали за различни целеви групи (ученици, пенсионери, домакинства, хора със специални нужди, етнически малцинства и др.) и поддържа специален информационен сайт за еврото.

6 ПОДГОТОВКА ЗА ПРИЕМАНЕ НА ЕВРОТО ПО ОБЛАСТИ

6.1 Публична администрация и публични финанси

Подготовката на публичната администрация и публичните финанси за работа с еврото е една от основните предпоставки за плавното и безпроблемно въвеждане на еврото в страната. Оперативната работа ще се организира, прилага и контролира от две работни групи към Координационния съвет за подготовка на Република България за членство в еврозоната – РГ „Макроикономически анализи и публични финанси“ и РГ „Публична администрация“.

Превалутиране на приходите и разходите по консолидираната фискална програма и изготвяне/приемане на държавния бюджет за 2024 г.

Всички приходи и разходи по консолидираната фискална програма, както и всички държавни активи и пасиви, възникнали преди въвеждането на еврото, следва да бъдат превалутирани от лева в евро съгласно установените правила за превалутиране при приемането на България в еврозоната. Това ще се извърши в деня на въвеждане на еврото, без да се прилага преходен период и ще бъде регламентирано в приложимото законодателство.

Всички плащания към и от бюджета ще се извършват в евро от деня на въвеждане на еврото като законно платежно средство. Изключения правят касовите плащания към бюджета в периода на двойното обращение на лева и еврото, когато следва да има възможност тези операции да се извършват в двете валути.

Данъци, задължителни осигурителни вноски и други публични задължения

С въвеждането на еврото всички данъци, такси и други плащания към държавата и общините трябва да се извършват в евро. Изключение от това правило ще се прави в периода на двойното обращение на лева и еврото, т.е. един месец от датата на въвеждане на еврото.

Задълженията за данъци и задължителни осигурителни вноски в различни удостоверения, ревизионни актове и др. за данъчните периоди, започващи след датата на членството на България в еврозоната, както и за тези, започнали преди датата на членство и завършващи след нея, следва да бъдат деноминирани в евро.

Неизпълненията и надплащанията на данъкоплатците в лева, натрупани преди въвеждането на еврото, следва да бъдат преобразувани в евро от датата на приемането на България в еврозоната.

Правни актове като актове от данъчна ревизия, решения за удължаване на периода за плащане и др., които са приети, но не са изпълнени преди въвеждането на еврото, и които засягат лева, следва да продължат действието си, като сумите в лева автоматично се превалутират в евро съгласно правилата за преобразуване и закръгляване, описани по-горе.

Определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения

Преди въвеждането на еврото следва да се адаптира методологията за определяне на законната лихва по просрочени парични задължения.

Държавни ценни книжа (ДЦК)

При присъединяването на България към еврозоната всички държавни ценни книжа следва да бъдат превалутирани от лева в евро. Трябва да се подчертае, че в структурата на дълга на сектор „Държавно управление“ само около 18% е деноминиран в лева към края на 2020 г., като частта на ДЦК от него представлява 94 %. Освен това, при присъединяването си към еврозоната Република България следва да стане пълноправен член на Европейския механизъм за стабилност. Като такъв, страната ни е задължена да въведе идентични и стандартизирани Клаузи за колективно действие в условията на всички новоемитирани държавни ценни книжа със срочност над една година. Начинът на прилагане на тези клаузи следва да бъде уточнен допълнително.

Осчетоводяване при приемането на еврото

С оглед определянето на единна процедура за осчетоводяване при преминаването към еврото, в бъдещия закон за въвеждането на еврото в Република България (еврозакон) и/или в други нормативни актове ще се приемат нормативни промени, свързани с:

- Изготвянето на счетоводно обосноваващи документи, счетоводни регистри и финансови отчети, при които остойността е в левове;
- Процедури по превалутиране на капитала и акциите на дружествата в евро;
- Процедури по закръгляване в счетоводни обосноваващи документи, счетоводните регистри и финансовите отчети;
- Процедури по вписване на операции с касови апарати по време на преходния период, в който се приемат плащания с лева и евро.

С въвеждането на еврото икономическите и публичните субекти следва да водят финансовото си отчитане в новата валута. В отчетите за 2024 г., когато се представят данни за преходен период, тези данни следва да бъдат превалутирани в евро.

В декларациите и формулярите, които гражданите и юридическите лица ще попълнят след въвеждането на еврото и които се отнасят за данъчни и други задължения към държавата или вземания от държавата за периода, предхождащ годината на въвеждане на еврото, сумите ще бъдат в български левове. Самите плащания на базата на тези задължения и вземания обаче ще се извършват в евро, като сумите се превалутират в новата валута по официалния фиксиран обменен курс.

Статистика

Националната статистическа система (Националният статистически институт, органите на статистиката и Българската народна банка), която е източникът на официалната статистика в страната, следва да адаптира процедурите си по събиране, обработка и изготвяне на статистически данни за работа с еврото. По този начин Националната статистическа система (НСС) ще се подготви за публикуването на нови статистически данни и преизчисляването на стари статистически данни от началото на съответната серия от данни в евро след присъединяването на България към еврозоната. Следва да се разпишат и ясни правила за изготвянето и разпространението на статистически данни, включително доклади за медиите, статистически публикации и др., през периода на двойно обозначаване на цените. Статистическата информация за отчетната 2023 г. следва да бъде в лева, а от датата на приемане на еврото тя следва да бъде в евро.

Освен преизчисляването на съществуващите динамични редове от статистически данни НСС ще трябва да събира, обработва и публикува данни, които не са били системно наблюдавани досега. Европейската комисия (Евростат) и ЕЦБ в своето статистическо законодателство определят допълнителни изисквания за докладване за държавите от еврозоната. Тези изисквания са свързани с изготвянето на данни на по-дезагрегирано ниво и с по-кратки срокове за подаване на данни, а в някои случаи и с установяването на изцяло нови статистически изследвания. Всичко това ще изисква корекции в много системи за събиране и обработка на данни, както и създаване на нови такива.

Всички дейности и промени трябва да бъдат хармонизирани с действащото европейско и национално законодателство и следва да бъдат отразени в Стратегията за развитие на Националната статистическа система за периода 2021 – 2027 г., както и в Националната статистическа програма за съответните референтни години.

Информационни системи

Въвеждането на еврото засяга всички информационни системи (ИС) на национално и общинско ниво, които извършват дейности с валутни единици и обработват финансова информация. В тази връзка ИС на административните структури, публичните компании и други организации следва да бъдат навременно адаптирани за работа с еврото, а готовността им за въвеждането на еврото следва да бъде гарантирана от съответните министерства, ведомства и институции в рамките и сферата на тяхната компетентност. За безпроблемната адаптация на ИС към работа с еврото следва да се изпълнят следните действия:

- Непосредствено след приемане на настоящия План, административните органи да планират необходимите дейности по адаптиране на информационните системи в годишните планове за обновяването на информационните ресурси в своята администрация.
- Да се реализира съвместимост с еврото на всички информационни системи, които ще бъдат засегнати от смяната на валутата. За целта административните органи да предприемат необходимите действия за реализиране на дейностите по надграждане/развитие на информационните си системи, които към момента не работят с евро. Админис-

тративните органи извършват адаптирането на своите информационни системи чрез предвидения в Закона за електронното управление (ЗЕУ) механизъм на планиране на информационните ресурси в администрациите.

- Всяка административна структура следва да изготви конкретен план за действие за адаптацията на своите ИС, който да включва конкретни крайни дати, планираните действия и отговорните лица по адаптирането на ИС. Първостепенните разпоредители с бюджет следва да обобщат информацията за административните структури от тяхната система и да ги представят на работната група, отговорна за адаптацията на ИС – РГ „Публична администрация“.
- Да се въведе нормативно изискване при създаването или надграждането на информационна система, която работи с валута, и да се гарантира нейната съвместимост с еврото.
- По предложение на РГ „Публична администрация“ Министерството на електронното управление и други компетентни органи следва да издадат методически указания към административните органи относно адаптирането на информационните системи. Тези указания следва да включват и механизъм за оценка на ефективността и ефикасността на възможните решения (напр. да се прецени дали е по-ефективно да се адаптира съществуващият софтуер или просто да се купуват нови евро-съвместими версии).
- Поне три месеца преди датата на въвеждане на еврото, ИС следва да могат да показват и извършват операции с евро и/или операции по превалутиране от лева в евро. По този начин следва да се осигури приемственост на публичните ИС по време на периода на двойно обозначаване на цените.
- Голяма част от информационните системи от публичния сектор поддържат големи бази данни, съдържащи информация в национална валута. В много случаи данните могат да продължат да се съхраняват в националната валута и могат да бъдат преобразувани само ако е необходима допълнителна обработка. Ще има случаи, в които вероятно ще е необходимо преобразуване на съхраняваните данни. За случаите, в които се налага преобразуване на данните, оригиналните данни

следва да се архивират при спазване на принципите за защита на данните.

Договори, по които страна е държавата

Правилата по отношение на договорите, в т.ч. международните договори, по които страна е държавата, и които ще продължат действието си след 31 декември 2023 г. или чийто срок е изтекъл, но предстоят плащания след въвеждане на еврото, трябва да бъдат уредени значително по-рано. Условието по тях, както по отношение на плащанията, така и по отношение на обмена на информация, следва да бъдат приведени в съответствие с въвеждането на еврото и неотменимо фиксирания валутен курс между еврото и лева.

Установяването на международните договори, които включват ангажменти с плащания в лева или легова равностойност и извършването на преценка относно необходимостта от тяхното предоговаряне с другата страна/страни по договора е на водещото ведомство, което е компетентно по предмета и прилагането на договора. Това ведомство ще бъде съответно и отговорно за предприемането на действия за предоговаряне на съответните клаузи.

Административно обслужване

Административните органи, отговорни за извършването на плащания към гражданите във връзка с удовлетворяването на техни законоустановени права, следва да адаптират съдържанието на образците на документи и на издаваните от тях актове, съдържащи финансова информация, възможно най-рано след установяване на неотменимо фиксирания валутен курс между еврото и лева. Финансовата информация (например размер на пенсията, обезщетението или помощта), съдържаща се във въпросните образци на документи или актове, следва да бъде представяна и в лева, и в евро, докато трае периодът на двойно обозначаване на цените, като на гражданите бъдат предоставени нужните разяснения за използвания валутен курс и начина, по който са извършени евентуални закръгления. Този процес изисква редизайн на предоставяните административни услуги, в т.ч. електронните и справочни услуги.

Общински дейности

Общинските администрации имат ключова роля в осигуряването на успешното преминаване към еврото поради естеството на услугите, които предоставят на гражданите. Общините следва да бъдат подготвени да осигурят безпроблемното и гладкото прилагане на еврото във всички управлявани от тях публични услуги, включително чрез промени в нормативни актове. Това се прави с цел да се избегне увеличението на цените в секторите на публичната администрация и публичните услуги в компетентността на общините.

В общинските администрации също следва да се извърши проверка на съвместимостта на ИС с еврото и да се извърши тяхното адаптиране.

Обучения

Смяната на валутата и съответните промени в информационните системи изискват провеждането на подходящи обучения за служителите, които да бъдат организирани достатъчно време преди въвеждането на еврото. Обученията са предпоставка за подобряване на информираността и познанията на публичната администрация. За целта предварително ще се направят консултации на експертно ниво и ще се анализират и проучат потребностите за обучение, така че да се постигне добро ниво на компетентност на администрацията и информираност на заинтересованите страни от публичния сектор, свързани със смяната на валутата. Обученията ще бъдат в различни формати, като обхватът и интензивността им ще зависи от степента, в която преминаването към новата валута засяга въпросните служители. Държавните служители и други служители от публичния сектор, чиято работа ще бъде пряко засегната от преминаването към еврото, и/или такива, които ежедневно работят с пари в брой, ще се обучават от специализирани лектори. За други служители ще бъдат подготвени специални разяснителни материали, които да предоставят информация за основните правни и регулаторни аспекти на еврото и въздействието на промяната на валутата върху работата на публичния сектор и върху гражданите. Много от служителите, работещи в областните и общинските администрации, са в ежедневен контакт с гражданите и се явяват първичен източник на информация за смяната на валутата. Обученията ще бъдат провеждани включително в електронна и хибридна форма. Дейности като конференции, семинари или изложения също ще бъдат проведени с цел повишаване на информираността на служителите.

6.2 Пари, платежна инфраструктура и кредитни институции

Мерки, дейности и отговорни лица в областта на обмяната на банкноти и монети

А. Общи положения

Избран сценарий за въвеждане на еврото – банкнотите и монетите в евро придобиват статут на законно платежно средство в деня на въвеждане на еврото в Република България.

Период на двойно обращение на лев и евро – един месец от деня на въвеждане на еврото.

Основна цел на процеса по замяна на българския лев с еврото е да се постигне необходимият резултат при спазването на принципите за ефективност, сигурност, навременност и бързина, оптимално разпределение на ресурсите, прозрачност и информираност на цялото общество.

Процесът по замяна на българския лев с евро е изключително сложен и изисква както включването на публични и държавни органи, така и на частни търговски дружества (банки, дружества, които се занимават професионално с обработване и транспортиране на банкноти и монети, търговски вериги, магазини, обменни бюра и други).

През първия един месец от деня на въвеждането на еврото, левът и еврото ще бъдат в обращение едновременно, а след изтичането на този период, еврото ще бъде единственото законно платежно средство. През този период всички юридически и физически лица ще могат да извършват плащания в брой и в двете валути. От своя страна, търговците на дребно трябва да връщат рестото на клиентите единствено в евро. За да не се стигне до ситуация, при която търговците на дребно ще понесат основната тежест по обмяната на лева срещу евро, е въведено ограничение (*Регламент 974/98 на Съвета*), според което в този преходен период търговецът в една сделка няма да е задължен да приема от купувача повече от 50 броя монети в лева при едно плащане.

След изтичането на един месец от деня на въвеждането на еврото, то ще бъде единственото законно платежно средство в Република България.

По-голямата част от трансакциите за размяна на банкноти и монети от лев в евро ще бъдат извършени през първия един месец от деня на въвеждане на еврото.

Българската народна банка ще обменя безплатно банкноти и монети от лев в евро без ограничение във времето.

Банките и „Български пощи“ ЕАД⁷ ще предоставят услугата за обмен на банкноти и монети от лев в евро, както следва:

- през първите шест месеца след въвеждането на еврото задължително ще предоставят безплатна обмяна на банкноти и монети от лев в евро;
- в периода от шест месеца до една година след въвеждането на еврото задължително ще предоставят услуга за обмяна на банкноти и монети от лев в евро, като могат да въвеждат такса за тази услуга;
- в периода след изтичането на една година от въвеждането на еврото по своя преценка ще предоставят услугата за обмяна на банкноти и монети от лев в евро, като могат да въвеждат такса за тази услуга.

Обмяната на парите в брой ще се извърши безплатно чрез прилагане на фиксирания курс на обмяна, приет от Съвета на ЕС. Фиксираният курс на обмяна ще бъде изразен с шест цифри, като в случая с българския лев това означава пет знака след десетичната точка, без закръгляване или съкращаване на курса при извършването на обмяната на парите.

Преобразуването на банковите сметки от лев в евро ще се извърши в деня на въвеждането на еврото. Всички средства в лева по текущи, депозитни, спестовни и други сметки в местни банки и други доставчици на платежни услуги ще бъдат преобразувани в евро безплатно в деня на въвеждането на еврото. Ето защо в месеците след решението на Съвета на ЕС, че България отговаря на условията за приемане на еврото и преди въвеждането на еврото, гражданите ще бъдат поканени да депозират възможно най-много левови банкноти и монети в банкови сметки. Считано от деня на въвеждането на еврото в България всички безналични плащания ще се извършват само в евро.

Компетентните органи ще предприемат редица мерки за защита на потребителите от нарушения при обмяната на лев срещу евро.

⁷ Разходите, направени от „Български пощи“ ЕАД в процеса по приемане на еврото в България, ще са за сметка на самото дружество. При доказана необходимост и според обхвата и параметрите на услугата и резултатите от нея на „Български пощи“ ЕАД може да се предостави публична подкрепа, съобразно правилата в областта на държавните помощи.

Б. **Необходими промени в правната рамка в областта на банкнотите и монетите**

- 1) Необходимо е да бъдат приети следните законови промени:
 - изготвяне на нов Закон за Българската народна банка;
 - отмяна на Закона за деноминация на лева;
 - изменение на всички закони, които включват ангажименти с плащания в лева или левова равностойност.

- 2) Необходимо е да бъдат приети следните промени в наредби на БНБ:
 - изменение на Наредба № 18 на БНБ от 2019 г. за контрол върху качеството на банкнотите и монетите в наличнопаричното обращение;
 - отмяна на Наредба № 24 на БНБ от 1999 г. за обмяна на старите банкноти и монети с нови банкноти и монети във връзка с деноминацията на лева;
 - в зависимост от възприетия подход за приемане на необходимата правна рамка е възможно БНБ да приеме нова наредба за обмяна на банкноти и монети от лева в евро;
 - отмяна на Наредба № 39 на БНБ от 2019 г. за номиналната стойност, съдържанието, формата и дизайна на банкнотите и монетите, пускани в обращение.

Мерки, дейности и отговорни лица в областта на дейността на кредитните институции

А. **Общи положения**

Мандат на БНБ

Задълженията на БНБ по отношение на кредитните и финансовите институции в страната произтичат от мандата ѝ да регулира и осъществява банков надзор и надзор върху дейността на доставчиците на платежни услуги.

Б. **Основни направления във връзка с промените**

Превалутиране на депозити

Преобразуването на лева в евро по сметки при банки и други доставчици на платежни услуги ще се извърши в деня на въвеждането на еврото. Всички средства в лева по текущи, спестовни, попечителски и други сметки в местни

банки и други доставчици на платежни услуги ще бъдат преобразувани в евро еднократно и безплатно в деня на въвеждането на еврото. Ако договореният лихвен процент по депозита е фиксиран, банката следва да продължи да прилага фиксиран лихвен процент и след въвеждането на еврото.

Механизмът за прехвърляне от фиксиран лихвен процент в лева към фиксиран лихвен процент в евро не следва да води до по-неблагоприятни условия или резултати за страните по трансакцията – както за клиента, така и за банката. В тази връзка преминаването от фиксиран лихвен процент в лева към фиксиран лихвен процент в евро следва да бъде определен по методика на банката, гарантираща, че резултатното лихвено плащане в евро е еквивалентно на това в лева към датата на извършване на конверсията.

Ако депозитът е договорен с променлив лихвен процент, този параметър ще бъде модифициран по начин, регламентиран в разпоредбите на евроразпоредбата. Преминаването от променлив лихвен процент в лева към променлив лихвен процент в евро следва да бъде определен по методика на банката, гарантираща, че резултатното лихвено плащане в евро е еквивалентно на това в лева към датата на извършване на конверсията. За разлика от парите в брой, чието преобразуване е сравнително трудоемка и логистично по-трудна задача, парите, държани в банкови сметки и по платежни сметки при други доставчици на платежни услуги, ще се преобразуват в евро веднага, без да е необходим преходен период. В месеците преди въвеждането на еврото гражданите ще бъдат поканени да депозират възможно най-много левови банкноти и монети в банкови сметки. Като се има предвид, че всички средства в лева по сметките ще бъдат конвертирани в евро в деня на въвеждането на еврото, считано от този ден, трансакциите за безкасово плащане ще се извършват изключително в евро.

Превалутиране на кредити

От деня на въвеждането на еврото всички заеми, оригинално отпуснати в лева или заеми с валутна клауза в евро, ще се считат за заеми в евро. Не се допуска превалутирането да се използва като условие за предоговаряне на клаузи по вече сключени договори между банките и техните клиенти или като основание за други подобни действия от банките по отношение на техните клиенти, които биха ги поставили в по-неблагоприятна финансова позиция спрямо позицията им преди превалутирането. Същото ще важи и за небанковите финансови институции, които предоставят кредити на клиенти.

Въвеждането на еврото не изисква промени в съществуващите договори за заеми, независимо дали те са заеми в левове или заеми с валутна клауза в евро, тъй като въпросът за тяхното преобразуване ще бъде регламентиран от еврозакона. По-конкретно, еврозаконът ще предвижда, че договорите за кредит остават в сила и сумите, деноминирани в левове в тези споразумения, ще се считат за суми в евро, като те се преобразуват по фиксиран курс, изразен до пети знак след десетичната точка, без никакво обезщетение за длъжниците. Ако договореният лихвен процент по заема е фиксиран, банката следва да продължи да прилага фиксиран лихвен процент и след въвеждането на еврото.

Механизмът за прехвърляне от фиксиран лихвен процент в лева към фиксиран лихвен процент в евро не следва да води до по-неблагоприятни условия или резултати за страните по трансакцията – както за клиента, така и за банката. В тази връзка преминаването от фиксиран лихвен процент в лева към фиксиран лихвен процент в евро следва да бъде определен по методика на банката, гарантираща, че резултатното лихвено плащане в евро е еквивалентно на това в лева към датата на извършване на конверсията.

Ако заемът е договорен с променлив лихвен процент, този параметър ще бъде модифициран по начин, регламентиран от разпоредбите на еврозакона. Преминаването от променлив лихвен процент в лева към променлив лихвен процент в евро следва да бъде определен по методика на банката, гарантираща, че резултатното лихвено плащане в евро е еквивалентно на лихвено плащане в лева към датата на извършване на конверсията.

В тази връзка финансовото състояние на длъжника не трябва да бъде причина за влошаване на лихвените параметри по договора. Промяната на референтните лихвени проценти от лева към евро следва да бъде извършена по достатъчно обоснован и прозрачен начин, който не утежнява финансовото състояние на клиентите и не води до допълнителни разходи спрямо лихвените разходи, които клиентът би направил в легова равностойност на своето задължение.

Банките и другите финансови институции ще трябва предварително да информират клиентите си за предстоящите промени (например три месеца) преди официалното преминаване към еврото, вкл. и чрез оповестяването на страниците си на алгоритъма за преизчисления на лихвения процент.

Не се разрешава превалутиране при курс, различен от фиксирания обменен курс. Превалутиране с обратен обменен курс (непряко котиране) няма да бъде разрешено.

Превалутиране на ценни книжа и други финансови инструменти

От датата на въвеждане на еврото всички държавни ценни книжа, оригинално деноминирани в лева, автоматично се конвертират в евро. Въпреки преобладаващите обеми на държавния дълг в балансите на банките и финансовите институции, съществуват и други форми на дългови инвестиции, деноминирани в лева – най-вече инвестиции в първостепенни и подчинени дългове (облигации), издадени от финансови и нефинансови компании на българския пазар, както и инвестиции в акции на български компании, регистрирани в Централния депозитар. Стойността на инвестициите в такива ценни книжа следва също да бъде конвертирана в евро, включително натрупаните до момента резерви от преценка на справедливата стойност и от амортизация на дълговите инструменти. Промяната на номиналната стойност на дълговите ценни книжа и акциите в централния регистър на ценните книжа се извършва от Централния депозитар. Ефективният лихвен процент в лева, който банката е определила първоначално за отразяване на цената на придобиване на облигациите и амортизирането на главницата по време на периода на инвестицията, се запазва, доколкото този процент не се влияе от валутата на инвестицията.

Ако договореният лихвен процент по ценните книжа или други финансови инструменти е фиксиран, емитентът следва да продължи да прилага фиксиран лихвен процент и след въвеждането на еврото.

Механизмът за прехвърляне от фиксиран лихвен процент в лева към фиксиран лихвен процент в евро не следва да води до по-неблагоприятни условия или резултати за страните по трансакцията. В тази връзка преминаването от фиксиран лихвен процент в лева към фиксиран лихвен процент в евро следва да бъде определен по методика на емитента на инструмента, гарантираща, че резултатното лихвено плащане в евро е еквивалентно на това в лева към датата на извършване на конверсията.

Ако ценните книжа или други финансови инструменти са договорени с променлив лихвен процент, този параметър ще бъде модифициран по начин, регламентиран от разпоредбите на еврозакона. Преминаването от променлив лихвен процент в лева към променлив лихвен процент в евро следва да

бъде определен по методика на емитента, гарантираща, че резултатното лихвено плащане в евро е еквивалентно на лихвеното плащане в лева към датата на извършване на конверсията.

Аналогични разпоредби се прилагат и спрямо договорите, представляващи по своята икономическа същност дериватни инструменти, при които промяната във условията, рефериращи към лева следва да бъдат подчинени на принципите по-горе и на разпоредбите на еврозакона.

Превалутиране на дялови участия в дружества

Банките следва да извършат необходимите промени в счетоводните си системи с оглед на отразяване на промяната във валутата на отчитане на своите инвестиции в дялове от капитала на финансови и нефинансови компании, регистрирани в Република България. Отразяването на промените в номиналната стойност на дяловите участия в капитала на дружества от лев в евро е следствие на съответните промени, които ще бъдат извършени по партидата на съответното дружество в Търговския регистър, но двата процеса следва да бъдат организирани паралелно и промяната на отчитането на дяловите участия следва да бъде предвидена в достатъчно удобен предварителен период от време. Промяната на валутата на отчитане на дяловите участия от лева в евро не е основание за промяна в метода на осчетоводяване на стойността на тези инвестиции – в този аспект банките и финансовите институции следва да продължават да спазват изискванията, определени в приложимите счетоводни стандарти.

Обезпечения

Промяната в номиналната стойност на обезпеченията, заложи/ипотекирани в полза на банките и финансовите институции следва да бъде автоматично отразена посредством регистъра на особените залози и/или имотния регистър. С цел защита на интересите на лицата, учредили обезпечението, не се допускат други промени в стойността на заложеното/ипотекираното имущество вследствие от автоматичното конвертиране от лев в евро – т.е. замяната на лев с евро не следва да се използва като основание за промяна (както в посока увеличение, така и в посока намаление) в стойността на обезпечението. Промяна в стойността на обезпеченията, учредени в полза на банките и финансовите институции, се допуска извън случаите на автоматична замяна на лев с евро при спазване на приложимата счетоводна рамка и със съответните документи и обосновка.

Отчети на дъщерните дружества

Банките и финансовите институции следва да планират необходимите стъпки за отразяване на замяната на лев с евро по отношение на отчетите, изготвяни от дъщерните им дружества с цел осигуряване на единен подход и съпоставимост при анализа на резултатите от дейността им, както и за осигуряване на еднаква методика с оглед консолидирането на резултатите от дейността на тези дружества в балансите на предприятията майки. Банките предприемат необходимите действия за осигуряване на същите принципи за защита на интересите на клиентите и съпоставимост по отношение на дъщерните дружества, които самостоятелно изготвят финансовите си отчети.

В. Необходими промени в правната рамка в областта на банките и финансовите институции

Промени в европейската рамка

Българската народна банка ще предприеме действия по идентифициране и уведомяване на официалните органи в ЕС (Европейска комисия, Европейски парламент, Съвет на ЕС) относно необходимостта от актуализиране на приложимото европейско законодателство (Регламенти на ЕС, директиви и директно приложими делегирани стандарти за изпълнение) по отношение на частите от законодателството, рефериращи към валутата „български лев“ и замяната на тези части с валута „евро“.

Промени в националната рамка

Българската народна банка ще предприеме стъпки (например до 3 месеца от датата на въвеждане на еврото) за актуализиране на Закона за кредитните институции, Закона за платежните услуги и платежните системи и Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници (тук може да бъде използвана опцията „еврозакон“), вътрешно-нормативната си уредба, наредбите за банков надзор, надзорните правилници и наръчници, указания и правила с оглед на премахване на всяко рефериране към лева и замяната му с евро.

Мерки, дейности и отговорни лица в областта на платежните системи и други дейности

А. Общи положения

Съгласно чл. 2, ал. 4 от Закона за Българската народна банка централната банка отговаря за организирането, поддържането и развитието на платежните системи в страната, като съдейства за създаването и функционирането на ефективни платежни системи и осъществява надзор върху тях. Промените в инфраструктурите на финансовите пазари са важна част от подготовката за въвеждането на единната европейска валута и присъединяването на България към еврозоната. За тази цел, операторите на платежните системи, банките и другите доставчици на платежни услуги в страната, в координация с Българската народна банка, ще трябва да се подготвят за изпълнение на новите изисквания, като въведат необходимите промени в организацията на работа, използваните форми и документи, както и вътрешните си системи.

Платежни системи

Още с присъединяването си през февруари 2010 г. към системата за брутен сетълмент в реално време на Еврозоната TARGET2⁸, като оператор на националния системен компонент TARGET2-BNB, БНБ осигури на банките в страната и на техните клиенти условия за извършване на плащания в евро в реално време. През ноември 2022 г. предстои БНБ и банките участници в TARGET2-BNB да се присъединят към новата консолидирана платформа за TARGET услуги на Евросистемата, която ще обедини платежната система TARGET2, системата за сетълмент на ценни книжа TARGET2-Securities (T2S) и услугата за незабавни преводи в евро (TIPS), а след ноември 2023 г. – и системата за управление на обезпечения за паричната политика в Еврозоната⁹. С въвеждането на еврото като национална валута платежната система за брутен сетълмент в реално време в левове (RINGS) ще престане да функционира. Плащанията, изпълнявани дотогава през RINGS, ще започнат да се изпълняват като плащания в евро в консолидираната платформа за TARGET услуги.

⁸ Трансевропейска автоматизирана система за брутен сетълмент на експресни преводи в реално време

⁹ Eurosystem Collateral Management System (ECMS)

С цел подготовка за въвеждане на еврото, клиентските плащания в лева, извършвани сега през платежната система, оперирана от „Борика“ АД, включително бюджетните плащания, ще трябва да мигрират към SEPA¹⁰ плащания в евро, които ще се изпълняват съгласно техническите и бизнес изисквания, определени с Регламент 260/2012¹¹. Платежната система БОРИКА ще премине към обработка на инициирани чрез платежни карти платежни операции в евро, като предприеме необходимите подготвителни действия за присъединяване към консолидирана платформа за TARGET услуги.

Горепосочените дейности ще изискват подготовка и промени във вътрешните системи на БНБ, банките и другите доставчици на платежни услуги, както и промени във формата и начина на извършване на бюджетните плащания в съответствие със SEPA стандартите.

Системи за сетълмент на ценни книжа

При присъединяване на България към еврозоната ще се извърши цялостно превалутиране на намиращия се в обращение вътрешен държавен дълг и преминаване към плащания в евро за операциите по управление на дълга на вътрешния пазар. В тази връзка ще бъдат извършени подготвителни дейности, за да може депозитарят на държавни ценни книжа да извършва сетълмент по сделките в T2S и да продължи да предоставя услугите си в съответствие с пазарните стандарти и изискванията на Евросистемата.

Горепосочените дейности ще изискват подготовка и промени във вътрешните системи на БНБ и банките, първични дилъри и поддепозитари на ценни книжа.

Статистика

Въвеждането на еврото като национална валута ще доведе до промени в събирането, обработката и разпространението на официалната статистическа информация, съставяна от БНБ. За целта БНБ ще адаптира правилата за изгот-

¹⁰ SEPA - Single Euro Payments Area

¹¹ Регламент (ЕС) № 260/2012 на Европейския Парламент и на Съвета от 14 март 2012 година за определяне на технически и бизнес изисквания за кредитни преводи и директни дебити в евро и за изменение на Регламент (ЕО) № 924/2009, изменен с Регламент (ЕС) 248/2014

вяне на статистически отчети в съответствие с изискванията за страните от еврозоната, като ще бъде необходимо изготвянето на данни на по-подробно ниво на дезагрегация и в по-кратък срок, а в някои случаи и установяването на изцяло нови статистически изследвания. Ще бъде въведена нова отчетност за банките, финансовите институции, платежните институции и дружествата за електронни пари с подробни данни за кредитите и кредитния риск, съгласно Регламент (ЕС) 2016/867 на Европейската централна банка¹², която ще замени настоящата отчетност за целите на централния кредитен регистър. Българската народна банка ще превалутира в евро всички съставяни от нея исторически серии от данни, считано от първия публикуван отчетен период, за всяка от областите на статистиката от нейна компетентност.

Горепосочените дейности ще изискват подготовка и промени във вътрешните системи на БНБ, банките и другите доставчици на платежни услуги, както и отчитане на по-голям обем данни от подателите на статистическа информация.

Плащания в евро от/към бюджетни организации

Българската народна банка и Министерство на финансите ще работят по теми, свързани с преминаването към бюджетни плащания в евро (плащания на публични вземания, плащания в СЕБРА и други бюджетни плащания), като основен акцент ще бъдат въпросите, свързани с извършването на плащанията към сметки на администратори на публични вземания (НАП, Агенция „Митници“ и общините), както и обхвата и възможностите за структурирането на информацията за тези плащания в контекста на изискванията на Регламент (ЕС) № 260/2012 за определяне на технически и бизнес изисквания за кредитни преводи и директни дебити в евро. От ключово значение за решаването на тези въпроси е близкото сътрудничество и взаимодействие с БНБ, банките, Асоциацията на банките в България (АББ) и системните оператори. Сред основните акценти на тази дейност са: анализ на промените в платежната инфраструктура, платежните системи и технологията за извършване на плащания в евро и дефиниране на актуалните технически и бизнес изисквания при извършването на плащания в евро, както и структурата и формата на

¹² Регламент (ЕС) 2016/867 на Европейската централна банка от 18 май 2016 година относно събирането на подробни данни за кредитите и кредитния риск (ЕЦБ/2016/13).

платежното съобщение. Целта е приемане на конкретни решения за прилагането на бюджетни плащания в евро, както и инициране на произтичащите от това промени в нормативни разпоредби и информационни системи.

Б. Необходими промени в правната рамка на платежните системи и други дейности

Подготовката на промените в платежните системи, системите за сетълмент на ценни книжа и статистиката ще наложат подготовка и приемане на промени в Закона за Българската народна банка, Закона за платежните услуги и платежните системи, Валутния закон, Закона за държавния дълг, Закона за публичните финанси, както и в съответните подзаконови актове.

6.3 Небанков финансов сектор

Небанковият финансов сектор в България е от особено важно значение за развитието и адекватното функциониране на икономиката на страната и е основен фактор за стабилността и развитието ѝ. Съществена негова специфика е, че обхваща много широк кръг от обществени отношения в пенсионния сектор, застрахователния сектор и този на капиталовия пазар. В процеса на подготовката и въвеждането на еврото ще се обърне специално внимание на публичните компании и другите емитенти на ценни книжа, на управляващите дружества, на колективните инвестиционни схеми и другите предприятия за колективно инвестиране, на инвестиционните посредници, пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове, на застрахователите, презастрахователите и застрахователните посредници и на всички групи заинтересовани лица в областта на небанковия финансов сектор. Предприеманите в тази връзка действия своевременно ще се съгласуват със заинтересованите лица и техните представителни организации.

Поднадзорните на КФН предприятия от небанковия финансов сектор следва да се подготвят своевременно за работа с еврото. Експертно отговорна за оперативната подготовка на този сектор е РГ „Небанков финансов сектор“ с водеща институция Комисията за финансов надзор.

Мандат на КФН

Задълженията на КФН по отношение на предприятията от небанковия финансов сектор произтичат от мандата ѝ да регулира и осъществява надзор върху дейността на тези дружества и да гарантира стабилността на небанковия финансов сектор.

При осъществяване на предоставените ѝ чрез Закона за Комисията за финансов надзор (ЗКФН) функции и правомощия КФН се ръководи от следните цели:

- защита на интересите на инвеститорите, застрахованите и осигурените лица;
- осигуряване на стабилност, прозрачност и доверие на финансовите пазари;
- осигуряване на адекватна и стабилна инфраструктура на финансовите пазари.

Превалутирането на лева и преминаването към евро ще се осъществява по начин, който не уврежда финансовите интереси на инвеститорите, застрахованите и осигурените лица, както и на предприятията от небанковия финансов сектор.

Превалутиране на финансови инструменти

С приемането на България в еврозоната ще се преобразуват от лев в евро както номиналните, така и пазарните стойности на финансовите инструменти.

Промените в номиналната стойност на участията в капитала на предприятията от небанковия финансов сектор от лев в евро ще се отразяват по партидата на предприятието в търговския регистър. Правилата относно промяната в номиналната стойност на капитала на предприятията от небанковия финансов сектор ще са в съответствие с националните правила по отношение на търговските дружества.

Съгласно изискванията на действащия Търговски закон номиналната стойност на акциите на акционерните дружества е цяло число в лева, като това изискване се прилага съответно и за други ценни книжа. При конвертиране на номиналната стойност на дадена ценна книга в евро по фиксиран обменен курс, получените номинални стойности биха били в противоречие с това изискване. Предвид посоченото е необходимо да се приемат законодателни промени, с които да се въведат правила на национално ниво по отношение на всички търговски дружества и издаваните от тях ценни книжа. Общите правила следва да се приемат най-късно 11 месеца преди датата на въвеждането на еврото, като в небанковия финансов сектор, при необходимост, те ще бъдат адаптирани с оглед спецификата на сектора, до 6 месеца преди датата на въвеждането на еврото.

Въвеждането на еврото предполага конвертиране на стойността на акции, облигации, акции и дялове на инвестиционни фондове, дялове на пенсионни фондове, и другите инструменти на капиталовия и паричния пазар. В съответствие с националните правила за превалутиране на акции и дялове на търговските дружества, които ще бъдат приложени по отношение на всички сектори в икономиката на страната, при преобразуването от лева в евро на стойността на финансовите инструменти ще се използва изцяло фиксираният курс на конвертиране, т.е. чрез прилагане на всичките пет десетични знака. Само след като стойността на финансовия инструмент бъде преобразувана в евро, при използване на фиксиран курс на конверсия, стойността може да бъде закръглена по съответни правила. Тези правила ще се съобразяват със спецификата на всеки конкретен финансов инструмент. Превалутирането ще се предшества от процес по подготовка от страна на емитентите на ценни книжа, допуснати до търговия на регулиран пазар, от страна на „Централен депозитар“ АД чрез адаптиране на поддържаните регистри и системите за клиринг и сетълмент, и от страна на „Българска фондова борса“ АД и другите места за търговия чрез актуализиране на системите за търговия. Подготовката следва да започне не по-късно от 6 месеца преди датата на въвеждане на еврото в България и да продължи най-късно до датата на въвеждането му. Комисията за финансов надзор, в качеството ѝ на отговорна институция, ще подпомогне тази подготовка.

Системи за сетълмент на ценни книжа

При присъединяване на България към еврозоната ще се извърши цялостно превалутиране на финансовите инструменти, регистрирани при централен депозитар на ценни книжа, получил лиценз от КФН. Превалутиране на номиналната стойност ще се извършва въз основа на решение на емитента на ценните книжа, като за дяловите ценни книжа превалутирането следва да бъде отразено в устава на емитента, в частта относно номиналната стойност на акциите и размера на капитала.

„Централен депозитар“ АД ще отразява промените в централния регистър на ценните книжа след превалутирането на ценните книжа от страна на емитента, което ще е съобразено с приетите на национално ниво правила и тези, относими към спецификата на предприятията от небанковия финансов сектор. „Централен депозитар“ АД ще извършва подготвителни дейности, за да гарантира сетълмента по сделките и да продължи да предоставя услугите

си в съответствие с пазарните стандарти и приложимите изисквания. „Българска фондова борса“ АД и останалите места за търговия ще извършват съответните подготвителни действия за подготовка на своите системи за новите изисквания.

Горепосочените дейности налагат промени във вътрешните системи на централния депозитар на ценни книжа, регулирания пазар и останалите места за търговия.

Счетоводна отчетност, финансова и нефинансова информация

От датата на въвеждане на еврото всички предприятия от небанковия финансов сектор, които са поднадзорни на КФН, следва да отчетат своите дейности в евро. С цел осигуряване на приемственост на отчетането пазарните ставки, индекси и/или показатели за изпълнение също следва да бъдат преобразувани в евро.

Подобно на задълженията на публичния сектор, предприятията от небанковия финансов сектор следва да изготвят своите финансови отчети и справки в лева за отчетната 2023 г. След въвеждането на еврото във финансовите отчети и справките за отчетната 2024 г. представяните данни, които се отнасят за предходен отчетен период (2023 г.), следва да се превалутират в евро.

За целите на счетоводното отчетане КФН, съвместно с предприятията от небанковия финансов сектор, ще извърши подготовка по конвертиране на финансовите инструменти и дялове, както и на задълженията и салдата по счетоводните сметки (записи).

Подготовката за представяне в евро на финансово-отчетната и другата информация пред обществеността и за надзорни цели ще започне най-късно 6 месеца преди датата на въвеждане на еврото. Комисията за финансов надзор ще изиска от предприятията от небанковия финансов сектор, които са поднадзорни на КФН, симулационно (тестово) подаване на отчетите и справките към Комисията в евро преди датата на въвеждането му.

Информационни системи

При необходимост, предприятията от небанковия финансов сектор ще адаптират своите ИС за работа с еврото и ще създават среди, в които да тестват хардуерните и/или софтуерните промени по ИС, до 3 месеца преди датата на приемане на еврото.

„Централен депозитар“ АД ще адаптира поддържаните от него регистри и системите за клиринг и сетълмент. „Българска фондова борса“ АД и останалите места за търговия е необходимо да актуализират системите си за търговия. Процесът ще започне най-късно 6 месеца преди влизане в еврозоната и ще приключи до датата на приемане на еврото. В този период ще се провеждат симулации и тестване на промените в информационната структура, резултатите от които ще се представят на Комисията за финансов надзор и други компетентни държавни органи.

Необходими промени в правната рамка

В съответствие със сроковете и критериите, определени в т. 4.2, КФН ще предприеме стъпки за преглед на секторното законодателство с оглед установяване на необходимостта от промени. Промените ще се предлагат в съответствие с приетите на национално ниво правила за превалутиране и оповестяване.

Комисията за финансов надзор ще актуализира своевременно подзаконната си нормативна уредба, с оглед съобразяването ѝ с променената законова рамка, като при разработване на промените във връзка с въвеждането на еврото ще се отчетат спецификите на предприятията от небанковия финансов сектор.

6.4 Частен нефинансов сектор

Подготвителните дейности в сектора на нефинансовите компании ще се координират, осъществяват и наблюдават от работна група „Нефинансов сектор“. Самата оперативна подготовка няма да се различава съществено от дейностите, планирани за субектите на публичния сектор. Например, подобно на публичните предприятия и администрация, от нефинансовите предприятия ще се изисква да се адаптират към задължението за двойно обозначаване на цените, което ще се прилага 30 дни след решението на Съвета на ЕС за неотменимо фиксиране на курса между лева и еврото и ще бъде в сила до 12 месеца след деня на приемането на страната в еврозоната. Задължението за двойно обозначение и отчитане на цените в лева и евро ще бъде относително по-обременяващо за търговците, които предлагат голямо разнообразие от стоки/услуги, което предполага по-голяма натовареност и тежест от преизчисляването на цените. В допълнение към ценовите листи, всички търговци

следва да посочат цените си в лева и в евро и в рекламните материали, публикувани от компаниите на интернет страници и в други медии.

Счетоводство

Документално обосновани първични счетоводни документи и счетоводни регистри

Обосноваващите документи, които засягат период след датата на въвеждане на еврото, следва да бъдат вписани в счетоводните регистри, като се съставят в евро. В деня на въвеждане на еврото салдото по всяка счетоводна сметка следва да бъде преизчислено от лева в евро по официалния обменен курс.

Индивидуални и консолидирани финансови годишни отчети

Годишните отчети следва да се изготвят във валутата, която е в официално обращение в страната в края на отчетната година. Това означава, че по подобие на задълженията на публичните и небанкови финансови субекти, частните нефинансови такива следва да отчетат своите активи, пасиви, собствен капитал и суми за финансиране в лева за отчетната 2023 г. и в евро за отчетната 2024 г. След въвеждането на еврото през 2024 г. представяните данни, отнасящи се за предходен отчетен период (2023 г.), следва да се превалят в евро.

Акционерите следва да бъдат своевременно уведомени за всякакви промени на тяхното дялово участие в дружествата – например брой акции, номиналната им стойност, разпределението на печалбата и др.

Информационни системи

С цел плавното преминаване към работа с еврото е необходимо да се адаптират към новата валута всички информационни системи на частния нефинансов сектор, които извършват операции с финанси и финансова информация, като специално внимание следва да се обърне на ИС на малките и средни предприятия (МСП).

Малките и средните предприятия следва да създадат инвентар от ИС, които ще бъдат засегнати, както и списък от хардуер, който следва да бъде сменен или актуализиран. Информационните системи следва да могат да работят с лева и евро, за да се справят с изискванията в периода на двойно обозначаване на цените и двойно обращение на двете валути. В случай че ИС на

дадено предприятие е свързана със системите на негови бизнес партньори, доставчици и други, следва да се осигури продължаващата съвместимост и след въвеждането на еврото.

Представителите на частния нефинансов сектор следва да започнат работа по адаптацията на своите ИС и да тестват новия хардуер и/или софтуер възможно най-рано преди въвеждането на еврото. Компаниите ще поемат разходите си за промени в техните ИС и всички други корекции, свързани с въвеждането на единната европейска валута.

Статистическо отчитане

От датата на въвеждане на еврото представителите на частния нефинансов сектор следва да изготвят и публикуват своите статистически данни в евро. По подобие на задълженията на публичните институции по отношение на статистиката, статистическата информация за отчетната 2023 г. следва да бъде в лева, а от датата на членство в еврозоната – в евро.

Инструменти за предплатено плащане

Инструментите за предплатено плащане като предплатени карти за мобилни телефони, карти за гориво, карти за плащане на паркинг, билети/карти за градския транспорт, подаръчни карти, ваучери и др., издадени преди въвеждането на еврото в легова равностойност, следва да бъдат автоматично превалутирани или безплатно заменени с такива, при които сумата е превалутирана в евро. С присъединяването на България към еврозоната тези инструменти следва да се предлагат единствено в новата валута.

В сътрудничество с издателите на инструменти за предплатено плащане, съответните контролни органи следва да идентифицират нормативните актове, които регулират дейността на търговските дружества, предлагащи или работещи с инструменти за предплатено плащане, за да определят евентуалните изменения, породени от въвеждането на еврото.

Търговия

С цел да се улесни въвеждането на еврото, от деня на членството на България в еврозоната рестото при заплащане в брой следва да бъде изплатено от търговските обекти единствено в евро, освен ако по практически съображения това не може да бъде направено. За тази цел компаниите и търговците ще бъдат снабдени с евробанкноти и монети още преди датата на въвеждане

на еврото. Ще се прилага и правилото, според което в преходния период на обращение на двете валути търговецът няма да бъде задължен в една сделка да получи повече от 50 броя монети в лева.

6.5 Права и защита на потребителите

Отговорна на оперативно ниво за защитата на потребителите в процеса на подготовката на България за членство в еврозоната е работна група „Защита на потребителите“, с водещи институции Министерството на икономиката и индустрията и Комисията за защита на потребителите. Работната група ще фокусира своята работа в следните направления:

Правилно преизчисляване на цените

Точното и правилно изчисляване на цените от лева в евро според посочения по-горе принцип за „превалутиране в евро“ е основно средство за предотвратяване на риска от покачване на цените в резултат на въвеждането на еврото. Поради тази причина органите, работещи в областта на защитата на потребителите, следва да следят стриктно за спазването на правилата за превалутиране.

Двойно обозначаване на цените

С цел улесняване на адаптацията към новата валута и предотвратяване на злоупотреби и спекулативно нарастване на цените, в Закона за въвеждане на еврото в България ще бъде регламентирано задължение за двойно обозначаване в лева и евро на цените и другите парични суми за плащане, кредитиране и дебитиране, придружено от изрично посочване на фиксирания обменен курс.

Съгласно Препоръка на Комисията от 10 януари 2008 г. относно мерките за улесняване на бъдещо преминаване към еврото, периодът на двойно обозначаване на цените следва да започне възможно най-рано след официалното приемане от Съвета на неотменимо фиксирания обменен курс между лева и еврото и да остане в сила за срок от най-малко шест месеца и най-много една година след въвеждането на еврото. След изтичането на този срок двойното обозначаване следва да бъде прекратено, за да се даде на гражданите възможност да свикнат напълно с новата валута.

Планирано е в България задължението за двойно обозначаване на цените да започне да действа 30 календарни дни след решението на Съвета относно фиксирания обменен курс между лева и еврото и да остане в сила 12 месеца след приемането на европейската валута. Опитът на държавите членки, последно въвели еврото, показва, че това задължение е дало много добри резултати. То е спомогнало за предотвратяване повишаването на цените, позволявайки на потребителите да идентифицират лесно търговци и други бизнеси, неправомерно завишили цените.

Специално внимание ще се обърне на търговците и доставчиците на услуги, които следва да показват цените на своите продукти и/или услуги в двете валути по време на периода на двойно обозначаване на цените. В същия период обозначаването на цените в лева и в евро следва да се прави и в рекламните материали, съдържащи информация по отношение на цените на рекламираните услуги и/или продукти. Търговците и доставчиците на услуги ще имат известна свобода по отношение на формата и средствата за двойното обозначаване на цените, при условие че то е лесно разбираемо, не подвежда, изписано е с еднакъв шрифт, показва фиксирания обменен курс и не съдържа ненужна информация, която може да обърка потребителите.

Двойното обозначаване на цените ще важи и за публичните органи. По време на този период всички суми, дължими от българските граждани на държавата, включително данъци, такси и др., следва да се обозначават в лева и в евро. Същото важи и за сумите, дължими от държавата на гражданите. Публичните органи следва също да изготвят информационни материали във връзка с двойното обозначаване на цените и ценови листи, в които цените са изписани в двете валути.

Контрол върху замяната и закръгляването на цените от лева в евро

За да се избегне спекула с цените и прекомерна инфлация, Министерството на икономиката и индустрията и/или Комисията за защита на потребителите ще проведе проучване на цените на най-често консумираните хранителни продукти, основни стоки и често използваните услуги една година преди въвеждането на еврото, като продължи да следи тяхното изменение една година след въвеждането на новата валута. Резултатите от проучването и наблюдението на цените следва да се публикуват на интернет страницата на Комисията за защита на потребителите, на интернет страницата за еврото и чрез други информационни канали.

По отношение на задълженията на търговците за правилното преизчисление и двойното обозначаване на цените, както и на евентуални санкции от неспазването на тези задължения, следва да се предвидят изрични текстове в еврозакона, а Комисията за защита на потребителите следва, в качеството на контролен орган, да следи спазването на тези правила. В тази връзка, с цел поощряване на коректните търговци, Министерството на икономиката и индустрията, съвместно с Комисията за защита на потребителите и представители на неправителствените организации, ще организира кампания „Честен търговец“, с ясно разпознаваемо лого на кампанията. Тези от търговците/доставчици на услуги, които спазват правилата за точно преобразуване на цените на продуктите/услугите си от лева в евро, както и за разбираемо и коректно обозначение на цените по време на периода на двойното ценообразуване, ще получат стикер „Честен търговец“, за да информират потребителите, че участват в кампанията. Търговците, които умишлено нарушават правилата за преобразуване или закръгляване, ще бъдат санкционирани съгласно действащото законодателство, като техните имена ще бъдат посочени в „черен списък“, който ще бъде публикуван на интернет страницата на Комисията за защита на потребителите, на страницата за еврото, както и чрез други информационни канали. За следенето на добрите практики на търговците следва да бъдат отговорни институциите – организатори на кампанията, а гражданите ще бъдат поканени да се включат в процеса на събиране и предаване на информация.

Резултатите от изследване, проведено в държавите членки, последно въвели еврото, показват, че рискът от повишаване на цените е относително поизразен в сектора на услугите, особено услугите в кетъринг сектора, салоните за красота, услугите за настаняване и развлекателните услуги. Поради това и въз основа на предварително разработен от РГ „Защита на потребителите“ анализ на риска, компетентните органи ще обърнат специално внимание на наблюдението на цените на тези категории услуги, както и на други с по-висок риск.

Информирание на потребителите

Цялостното и редовно информирание на гражданите за движението на цените ще бъде важен елемент от мерките за защита на потребителите.

Компетентните органи ще наблюдават непрекъснато движението на потребителските цени, за което редовно ще информират обществеността. В допълнение към информацията за инфлацията като съвкупна мярка за движението на цените, ще бъдат публикувани данни за движението на цените на ключови категории стоки и услуги. Ако българските граждани са редовно информирани за движението на цените, е по-малко вероятно в тях да се създаде погрешно разбиране за значително увеличение на ценовото ниво и спад на жизнения им стандарт в резултат на въвеждането на еврото. Резултатите от мониторинга на цените ще бъдат редовно представяни на обществеността, като по този начин ще се намали недоверието и страхът на гражданите, че цените ще се увеличат по непрозрачен начин.

6.6 Комуникация

Комуникационна и информационна кампания за еврото

В периода на приемането на Република България в Банковия съюз и ВМ II се проведеха редица публични форуми с цел разяснение на ролята на еврозоната и ползите от присъединяването на страната към нея, но те не бяха свързани с детайлите, които обществеността трябва да знае по практическите аспекти на въвеждането на еврото като национална валута. Затова се предвижда провеждане на национална информационна кампания, която да бъде с основна цел обясняване на всички български граждани къде, кога, как и кой ще им съдейства, защо и колко сигурно ще обменят левове в евро, какви процеси ще протичат и как да защитят правата си.

Замяната на лева с евро ще засегне всеки един човек, живеещ в Република България. Следователно доброто информирание на българската общественост за въвеждането на новата валута е от решаващо значение за успешното протичане на процеса. Провеждането на кампанията ще се реализира със съвместните усилия на всички институции, отговорни в процеса.

Информационната кампания ще бъде насочена към предоставяне на достъпна, разбираема и всеобхватна информация за единната европейска валута, за готовността на България за приемането ѝ, както и за процеса по замяната на лева с евро. Следва да бъдат упоменати както промените в ежедневието на българските граждани, свързани с преминаването към единната валута, така и промените в българската парична политика и икономика.

Основен фокус ще бъде поставен върху успокояване на притесненията на българските граждани от покачване на цените в резултат на въвеждане на еврото. Ще бъде детайлно обяснено, че в последно присъединилите се към еврозоната държави не е било наблюдавано увеличение на инфлацията в резултат на въвеждането на единната европейска валута, като такова покачване не се очаква и в България. Кампанията ще обърне сериозно внимание и върху мерките за защита на потребителите. Доброто информиране и повишаването на образоваността по отношение на еврото ще спомогнат за разсейване на необоснованите страхове от ценово покачване, за осигуряване на широка обществена подкрепа за проекта, както и за гладкото протичане на цялата подготовка.

Ще се повиши и осведомеността за това какво ще се случи с депозитите и кредитите, как ще се калкулират новите цени в евро, кой ще гарантира процеса и как обществеността да вземе активно участие в него.

Информационната кампания ще се проведе по начин, чрез който да се достигне до всички групи от обществото.

За тази цел кампанията ще използва различни инструменти и канали за комуникация – традиционните медии в лицето на средствата за масова информация (телевизия, радио, вестници и интернет медии), възможностите на новите технологии – интернет и социалните мрежи, ще бъдат създадени национален сайт за еврото и телефонна линия за еврото – Call Center, ще се отпечатат информационни материали – плакати, брошури и листовки, и ще се използват традиционни комуникационни похвати за целевите групи, които не са активни в интернет или нямат способности и технически средства за това.

Представителите на местните и регионални власти също ще играят важна роля при информирането на определени групи, като например възрастните хора в отдалечени и слабо населени райони, и ще гарантират, че на тези хора ще се предостави необходимата информация за въвеждането на еврото. Кампанията ще използва и аудиовизуални и печатни материали, предоставени от Европейската комисия и ЕЦБ.

Комуникационната стратегия ще бъде разписана допълнително, като тя следва да покрива следните теми и послания:

- Принципи и сценарии за преминаване към еврото, включени в Плана;

- Предимства на еврото, включително ценова стабилност, елиминирани/премахване на разходи, свързани с обмяна на валута, статут на силна и стабилна международна валута и др.;
- Характеристики и защитни елементи на евробанкноти и монети;
- Обменен курс на еврото и лева;
- Двойно обозначаване на цените;
- Възможност за подаване на жалби срещу магазини и фирми, които нарушават правилото за двойно изчисляване или неправилно са преобразували цените от лева в евро;
- Времеви период и местата за обмяна на банкнотите и монетите от лева в евро.

Принципи на комуникационната кампания

Кампанията следва да бъде основана на следните принципи:

- **Прозрачност и обратна връзка** – отговорните институции следва да бъдат достъпни за всеки заинтересован от процеса на въвеждането на еврото и да отговорят на всякакви въпроси за еврото от своята компетентност.
- **Съгласуваност** – отговорните институции не следва да предоставят противоречаща си информация. Отделните материали, изготвени съгласно информационната кампания, следва да имат унифициран дизайн и слоган.¹³
- **Качество на информацията** – предоставената информация следва да е пълна, навременна и достъпна, и да е съобразена с различните целеви групи.
- **Достъпност на езика** – информацията, свързана с приемането на еврото, следва да е достъпна за хора със специални нужди. Освен на български, информацията следва да се изготви и на други езици според нуждите на населението в страната.

¹³ Съгласно член 4, параграф 1 от Препоръка на Комисията относно мерките за улесняване на бъдещото преминаване към еврото.

- **Ефективност** – информацията за приемането на еврото следва да се разпространява чрез използване на информационните инструменти и каналите за разпространение, които достигат най-много до обществеността и отделните целеви групи.

Институции, участващи в кампанията

Всички компетентни публични институции, както и значителна част от частния сектор, следва да участват пряко или непряко в осъществяването на информационната кампания. С цел осигуряването на широк обхват на информационната кампания следва да се търсят и мобилизират партниращи институции, които провеждат информационни дейности в рамките на своите компетенции. Такива са държавните и общински институции, неучастващи пряко в процеса на въвеждане на еврото, медии, кредитните институции, неправителствените организации, университетите, училищата, организациите на работодателите, синдикатите и други.

Повторението на една и съща информация от множество източници като горепосочените партниращи си институции следва да подпомогне достигането на информацията до възможно най-широк кръг български граждани.

Финансиране

Финансирането на дейностите, свързани с осъществяването на кампанията, ще бъде осигурено от държавния бюджет. Отговорните институции следва независимо да планират своите разходи, свързани с въвеждането на еврото, в рамките на сроковете и изискванията на бюджетната процедура за съответната година. Следва да се търсят и възможности за финансиране от ЕК – например Споразумение за партньорство с ЕК, съгласно което Комисията може да подкрепи разнообразни дейности като организацията на медийни кампании, конференции и семинари, както и производство и разпространение на публикации, печатни материали и анкети.

Целеви групи

Целевата публика на кампанията следва да бъде цялата българска общественост. За да бъде осигурен планираният широк обхват на кампанията, ще се определят конкретни целеви групи, на които да се обърне особено внимание.

Кампанията ще обхваща следните целеви групи: домакинства, ученици и студенти, представители на публичния сектор, журналисти, търговци, представители на кредитни институции, платежни институции и дружества за електронни пари, туристи, инвеститори, и широката публика. Съгласно член 2, алинея 2 от Препоръка на Комисията относно мерките за улесняване на бъдещо преминаване към еврото специални информационни програми следва да се създадат за трудно достижими групи от населението, като хора, живеещи в отдалечени и/или по-слабо развити райони, представители на етнически малцинства, пенсионери, лица със специални нужди (страдащи от физически, сетивни или умствени заболявания), и граждани, за които достъпът до информация е по-труден, като затворници, бездомни и др.

Проучвания на общественото мнение

Следва да се проведат проучвания с цел проследяване на общественото мнение и информираността относно въвеждането на еврото. Информацията от проучванията ще се анализира с оглед своевременното адаптиране на информационната и комуникационна кампания спрямо най-актуалните обществени въпроси и нагласи.

Фази на информационната и комуникационна кампания

1	ПЪРВА ФАЗА	2	ИНТЕНЗИВЕН ПЕРИОД	3	ОКОНЧАТЕЛЕН ПЕРИОД
	Начало: 18 месеца преди въвеждане на еврото Край: 6 месеца преди въвеждане на еврото		Начало: 6 месеца преди въвеждане на еврото Край: 1 месец след въвеждане на еврото		Начало: 4 седмици след въвеждане на еврото Край: 12 месеца след въвеждане на еврото
	Провеждат се организационни и комуникационни дейности, имащи за цел запознаване на гражданите с общите аспекти на въвеждането на еврото.		Дейностите в рамките на информационната и комуникационната кампания ще бъдат най-интензивни.		Фокусът ще бъде върху оценяването на процеса на въвеждане на еврото, защита на интересите на потребителите и провеждането на заключителни обществени проучвания за новата валута.

Информационната и комуникационна кампания ще протече в три фази със съответните индикативни срокове:

Първа фаза – започва приблизително 18 месеца преди въвеждането на еврото и завършва 6 месеца преди датата на въвеждане на еврото

По време на тази фаза ще се проведат организационни и комуникационни дейности, имащи за цел запознаване на гражданите с общите аспекти на въвеждането на еврото. Сред основните дейности са:

- организация и провеждане на обществени поръчки, необходими за ефективно и успешно провеждане на информационната кампания;
- създаване на лого и слоган на информационната кампания за въвеждане на еврото в България;
- създаване на специална интернет страница за въвеждане на еврото в България, от която гражданите ще могат да се информират за процеса, да задават въпроси, да подават жалби и сигнали за некоректни търговци, които не обозначават цените в двете валути и/или неправилно превалутират цените си от лева в евро и др.
- запознаване на гражданите с ползите и разходите от приемането на единната валута;
- информиране на обществото докога българският лев ще бъде законно платежно средство;
- разясняване на мерките, които властите ще предприемат за защита на потребителите, основната от които ще е задължението за двойно обозначаване на цените в лева и евро;
- предоставяне на информация, насочена към успокояване на гражданите от неоснователния страх, че въвеждането на еврото значително ще увеличи цените;
- предоставяне на информация за датата на въвеждане на еврото;
- предупреждаване на гражданите да не обменят пари в брой преди официалния ден на въвеждането на еврото, тъй като замаяната може да включва разходи и такси;
- разясняване какво ще стане със съществуващите левови депозити, пари по сметки и кредити, особено със заемите с променливи лихвени проценти;

- информиране на търговците, че в периода на двойното ценообразуване те ще бъдат задължени да обозначават и отчитат цени и в двете валути;
- запознаване на търговците с кампанията „Честен търговец“, която ще стане активна след вземането на решение от Съвета на ЕС за неотменимо фиксиране на обменния курс;
- оповестяване от предприятията от небанковия финансов сектор на приложимите за тяхната дейност правила относно превалутирането в евро на финансови инструменти и друга информация, която е необходима на инвеститорите в ценни книжа, на застрахованите и осигурените лица, за защита на техните интереси;
- провеждане на първоначално независимо проучване на общественото настроение по отношение замяната на лева с евро.

Втора фаза / Интензивен период (6 месеца преди въвеждането на еврото – 1 месец след въвеждането на еврото)

През тази втора фаза дейностите в рамките на информационната и комуникационна кампания ще бъдат най-интензивни. Усилията ще бъдат насочени основно към:

- информиране на гражданите за официалния фиксиран обменен курс, при който българският лев ще бъде конвертиран в евро;
- информиране на гражданите за периода на двойно обозначаване на цените и за периода, в който левът и еврото ще бъдат едновременно законни платежни средства в страната;
- информиране на гражданите, че през периода на двойно обращение в магазините ще може да се плаща и в двете валути и че след този период еврото ще бъде единствената официална валута;
- информиране на обществото, че обмяната на пари в брой ще е възможна без такса в банките и офисите на „Български пощи“ ЕАД в рамките на период от 6 месеца от датата на въвеждане на еврото, а след това е възможно да бъде въведена такса.

- запознаване и обучение на гражданите (особено тези, които боравят с пари в брой на работното си място) за отличителните и защитни знаци на евробанкнотите и монетите;
- призоваване на гражданите преди деня на въвеждането на еврото да държат парите си в левове в банкови сметки и по сметки при платежни институции и дружества за електронни пари, а не в наличност, с оглед автоматичното им превалутиране в евро от датата на членство в еврозоната;
- препоръка към обществеността да не обменят пари в брой преди официалното въвеждане на еврото, тъй като замяната може да включва разходи и такси;
- осигуряване на възможност за подаване на жалби в случай на нарушение на правилата за двойно обозначаване на цените или необосновано увеличение/ неправилно конвертиране на цените в евро и приканване на гражданите да използват тази възможност;
- редовно актуализиране на списъка на компании, участващи в кампанията „Честен търговец“ и компаниите от „черния списък“;
- запознаване на клиентите на предприятията от небанковия финансов сектор на приложимите в този сектор промени, произтичащи от въвеждането на еврото;
- провеждане на голяма конференция за въвеждането на еврото два три месеца преди официалната дата за влизане в еврозоната;
- провеждане на „Ден на еврото“ – организиран 100 дни преди въвеждането на еврото и включващ поредица от публични събития в цялата страна;
- регулярно независимо проучване на обществените нагласи по отношение въвеждането на еврото.

Трета фаза / Окончателен период (един месец след въвеждането на еврото – 12 месеца след въвеждането на еврото)

В тази фаза фокусът ще бъде върху оценяването на процеса на въвеждането на еврото, защитата на интересите на потребителите и провеждането на

заклучителни обществени проучвания за новата валута. По-конкретно, основните дейности през този период ще са:

- публикуване на данни за движението на цените (с цел да се елиминира възможното възприятие, че преминаването към еврото е повишило силно цените);
- продължаване на редовната актуализация на списъка на компании, участващи в кампанията „Честен търговец“ и компаниите от „черния списък“;
- идентифициране в медиите на всяка неточна информация за хода и ефектите от замяната на българския лев с евро и публикуване на изявления, отричащи неточна информация;
- повторение на важна информация относно сроковете за замяна на пари в брой;
- продължаване на дейностите, свързани с информирането на обществеността относно защитните характеристики на еврото;
- регулярно независимо проучване на обществените нагласи за ефектите от въвеждането на еврото;
- оценка на информационната кампания.